

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2025-12-04

Ärendenummer:
NV-08405-24

Uppföljning av målen för friluftslivspolitikerna 2025

Förord

Friluftslivet är en grundläggande del av vårt samhälle – för hälsa, livskvalitet och för att skapa en nära relation till naturen. När vi nu följer upp friluftslivsmålen 2025 ser vi en utveckling som både ger anledning till stolthet och till fortsatt arbete. Fler aktörer än någonsin bidrar till att stärka friluftslivets roll, från myndigheter och kommuner till ideella organisationer och näringsliv. Samtidigt visar uppföljningen att utmaningar kvarstår, inte minst när det gäller långsiktig finansiering, tillgång till natur och jämlikhet i möjligheten att delta.

Under perioden har viktiga steg tagits. Skyddade områden har ökat i antal, samverkan mellan aktörer har förstärkts och friluftslivets betydelse för folkhälsa och psykisk hälsa har uppmärksammas. Svenskt Friluftsliv har genom strategiarbete och riktade satsningar nått nya målgrupper, och kommuner och länsstyrelser har utvecklat planering och samordning. Samtidigt ser vi att minskade anslag påverkar förvaltning och tillgänglighet negativt, att undervisning i friluftsliv varierar mellan skolor och att behovet av samordnad statistik och forskning är fortsatt stort.

Friluftslivet är en resurs som berör många samhällsmål – från folkhälsa och jämlikhet till klimat och biologisk mångfald. För att ta vara på denna potential krävs fortsatt samarbete, långsiktiga satsningar och riktade insatser mot grupper som idag har lägre deltagande. Uppföljningen visar att vi är på rätt väg, men också att arbetet måste intensifieras för att nå målen.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som bidrar – myndigheter, kommuner, organisationer och ideella krafter – för ert engagemang och arbete. Tillsammans kan vi skapa förutsättningar för ett friluftsliv som är tillgängligt för alla och som stärker både människors hälsa och naturens värden.

Karin Dunér

Avdelningschef avdelningen för planering, prövning och tillsyn, Naturvårdsverket

Innehåll

BAKGRUND OCH SYFTE	1
MÅL SOM INTE FÖLJS UPP	3
SAMMANFATTANDE RESULTAT OCH ANALYS	4
MÅL 2: STARKT ENGAGEMANG OCH SAMVERKAN	7
MÅL 3: ALLEMANSRÄTTEN	14
MÅL 4: TILLGÅNG TILL NATUR FÖR FRILUFTSLIV	18
MÅL 6. HÅLLBAR REGIONAL TILLVÄXT OCH LANDSBYGDSUTVECKLING	22
MÅL 7: SKYDDADE OMRÅDEN SOM RESURS FÖR FRILUFTSLIVET	27
MÅL 8: ETT RIKT FRILUFTSLIV I SKOLAN	35
MÅL 9. FRILUFTSLIV FÖR GOD FOLKHÄLSA	40
MÅL 10: GOD KUNSKAP OM FRILUFTSLIVET	45
BILAGA 1	50

Bakgrund och syfte

Regeringen har fattat beslut om tio friluftslivsmål¹. Målen har följts upp vid tre tidigare tillfällen, 2015, 2019 respektive 2023². I Naturvårdsverkets instruktion³ har uppföljningsfrekvensen av målen fastställts enligt följande:

...vartannat år redovisa en samlad uppföljning av de friluftslivsmål som regeringen fastställt och vart fjärde år lämna förslag i syfte att målen ska nås.

Under 2023 följdes friluftslivsmålen upp för tredje gången och förslag lämnades i syfte att målen ska nås. Under 2025 är det första gången uppföljningen görs med den tätare frekvensen om tvåårscykler. Syftet med denna uppföljning är att genomföra en resultatredovisning och analys med fokus på statligt initierade satsningar eller insatser som är en följd av statliga styrmedel. Det ingår att bedöma resultatet av förra uppföljningens föreslagna åtgärder för respektive mål. Syftet är också att uppföljningen utgör underlag till Regeringskansliets budgetprocess.

Naturvårdsverket är samordnande myndighet för uppföljningen av friluftslivet. Denna skrivelse består av myndigheternas målvisa uppföljningar samt sammanfattande resultat och analys ur ett målövergripande perspektiv. Boverket, Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Skolverket, Tillväxtverket och Skogsstyrelsen har eget eller delat ansvar för de enskilda målen genomförande och uppföljning. Målsansvarig myndighet ansvarar för samråd och beslut för respektive mål.

Arbetsgruppen för uppföljningen av friluftslivsmålen består av mål- och delmålsansvariga myndigheter på handläggarnivå. Gruppen har fungerat som ett forum för att ensa begrepp och formuleringar samt stötta varandra i beskrivningar av resultat och analys. Gruppen stöttar också Naturvårdsverkets målövergripande resultat och analys.

Generella utgångspunkter

De tio friluftslivsmålen handlar om att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som bas. Myndigheter och andra aktörer kan skapa och förbättra förutsättningarna för detta. Målmyndigheterna har tillämpat Naturvårdsverkets anvisningar vid uppföljning av målen. Både målet som helhet och målets preciseringar har följts upp. Preciseringarna fungerar som ett stöd för uppföljningen men fler aspekter för att täcka hela målet kan ha behövts.

Resultatredovisning omfattar vad som påverkar friluftsmålen och belyser vilka åtgärder som genomförts för målet sedan senaste uppföljningen. Syftet är att ge en

¹ Regeringens skrivelse 2012/13:51 Mål för friluftslivspolitik

² Uppföljning av målen för friluftslivspolitik 2023, rapport 7123. Uppföljning av målen för friluftslivspolitik 2019 rapport 6904. Friluftsliv för alla, rapport 6700

³ Förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. [Förordning \(2012:989\) med instruktion för Naturvårdsverket | Sveriges riksdag](#) (hämtad 2025-11-01)

nulägesbeskrivning och en beskrivning av vad som hänt sedan förra uppföljningen 2023⁴, fram till och med 2025.

Analysredovisningen fokuserar på förutsättningarna att nå målet utifrån resultatdelen och den beskriva utvecklingen för målet utan att göra en ny bedömning av utvecklingsriktningen som gjordes vid förra uppföljningen. Analysen fokuserar på sådant som är av central betydelse för hela målets utveckling.

Dessutom har en tabell (bilaga 1) sammanställs över de områden inom varje mål som under uppföljningen 2023 hade behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser. Tabellen visar om förslaget är omhändertaget eller ej. För att ta del av förslagen i helhet, se rapporten från förra uppföljningen 2023.⁵

⁴ Eftersom ingen uppföljning av mål 6 gjordes 2023 görs bedömningen från 2019

⁵ Uppföljning av målen för friluftslivspolitiken 2023 ISBN 978-91-620-7123-3, 2025-11-18.

Mål som inte följs upp

Boverket som är utpekad som ansvarig i regeringens skrivelse *Mål för friluftslivspolitik* har inte haft möjlighet att delta i arbetet med denna uppföljning. Detta medför att mål 1, *Tillgänglig natur för alla* och mål 5, *Attraktiv tätortsnära natur* inte följs upp i denna skrivelse. Det görs alltså ingen resultatredovisning eller analys av dessa mål. Det medför att denna uppföljning inte kan anses fullständig. Det har emellertid under uppföljningsperioden initierats ett flertal åtgärder som troligen inneburit påverkan på dessa mål. Exempelvis pågående regeringsuppdrag om vandringsleder⁶ och uppdraget till Boverket att vägleda kommuner i hur de kan planera trädgårdsstäder för att främja bostadsnära natur och ökad livskvalitet⁷.

För att friluftslivspolitikens mål bättre ska kunna följas upp och utvecklas krävs utvecklad samordning och långsiktiga satsningar, både för målarbetet i sig på myndighetsnivå och som riktade insatser mot grupper med lägre deltagande. Det är fortsatt viktigt att tydliggöra ansvarsområdena i det friluftslivspolitiska målsystemet för att säkerställa en fullständig uppföljning av målen.

⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Naturvårdsverket, KN2023/04594; Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Naturvårdsverket, KN2025/02012, KN2025/01426

⁷ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Boverket, LI2024/00522 LI2024/02309 (delvis) LI2024/02396

Sammanfattande resultat och analys

Sammanfattande resultat

Under uppföljningsperioden har många aktörer bidragit till att stärka friluftslivets roll i samhället och gjort stora insatser. Flera statliga satsningar har haft positiv påverkan på friluftslivsmålen utveckling såsom den pågående statliga satsningen på vandringsleder. Svenskt Friluftsliv har genom strategiarbete, ökad finansiering och riktade insatser utvecklat sin verksamhet och nått nya målgrupper. Kommuner och länsstyrelser har fortsatt att samverka och planera för friluftsliv, och antalet skyddade områden har ökat. Planering, stöd och samverkansmodeller för friluftsliv har utvecklats och förbättrats samtidigt som det ofta är svårt att finansiera åtgärder för att förbättra förutsättningarna för friluftslivet, både fysiskt och strukturellt.

Allemansrätten har en stark förankring hos allmänheten och kunskapsnivån är generellt hög även om kunskapsskillnader finns. Samtidigt kvarstår brister i tillsynen och det saknas tillförlitliga indikatorer för att följa upp hur lagstiftningen tillämpas. Den årliga uppföljningen bekräftar särskilt brister i tillsynen av strandskyddet.

Insatser för att främja en hållbar natur- och kulturturism har genomförts genom att kunskap, stöd och metoder har tagits fram och spridits samt genom nätverk för natur- och kulturturism.

Friluftsliv har fortsatt starkt stöd i läroplanerna och friluftslivsorganisationerna gör insatser, men undervisningens omfattning varierar och idrottslärare vittnar om att endast en lite del av undervisning i ämnet Idrott och hälsa ägnas åt friluftsliv. Naturskolornas resurser minskar.

Skyddade områden har stor potential som resurs för friluftslivet. De ökar i antal, men relativt långsamt inom kommunerna, som ofta bildar tätortsnära områden, viktiga för vardagsfriluftslivet. Naturum fyller fortsatt en viktig funktion för att få mindre naturvana, men naturnyfika besökare att besöka naturen. Minskade anslag påverkar förvaltning och tillgänglighet negativt.

Friluftslivets betydelse för folkhälsa har uppmärksammats genom nya nationella satsningar såsom Fritidskortet, riktade statsanslag till civilsamhället och riktade uppdrag. Genom uppdraget om utvecklad statistik om friluftsliv med koppling till hälsa kommer möjligheten för regelbunden uppföljning och kunskap om kopplingarna mellan friluftsliv och människors hälsa förbättras.

Forskning och statistik om friluftsliv har utvecklats. Kunskapsläget bedöms ha förbättrats men tillgång på statistik och universitetens möjlighet att erbjuda forskarskolor utvecklas långsamt. Behovet av samordning och långsiktig struktur för kunskapsutveckling kvarstår.

I och med att mål 1, Tillgänglig natur för alla och mål 5, Attraktiv tätortsnära natur inte följs upp denna gång är resultatredovisningen inte heltäckande. Emellertid har det gjorts insatser som har positiv påverkan på dessa mål samtidigt som negativa trender från förra uppföljningen troligen kvarstår, såsom till exempel att tillgång till natur försämras, särskilt i tätortsnära lägen.

Sammanfattande analys

Friluftslivets betydelse för samhällsutveckling, folkhälsa och hållbarhet har stärkts under uppföljningsperioden, men utvecklingen är inte entydigt positiv. Regeringens satsningar på friluftslivsorganisationer och vandringsleder har bidragit till ökad inkludering och fysisk aktivitet och har förbättrat organisering och kvalitetssäkring av vandringsleder. Samtidigt har det minskade anslaget till skyddade områden påverkat både förvaltning och tillgänglighet negativt. Fortsatt stabil och långsiktig finansiering till friluftslivsorganisationerna, vandringsleder och ökade anslag till förvaltning av skyddade områden är avgörande för att alla människor ska möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Samverkan mellan friluftslivets aktörer har utvecklats under uppföljningsperioden. Att ta fram och sprida kunskap, stöd och metoder samt att driva nätverk för dialog och samarbete mellan aktörer bedöms ha stärkt förutsättningarna för natur- och kulturturism. Kommunal och regional samverkan fungerar väl, bland annat inom ledsamordning och mellan länsstyrelser och kommunerna vilket ger bättre förutsättningar för långsiktiga positiva effekter för friluftslivet. Samtidigt behöver vissa strukturer förstärkas, exempelvis intern samverkan inom länsstyrelserna. För att stärka det kommunala arbetet är det fortsatt viktigt att LONA-bidrag för friluftslivsåtgärder återinförs. LONA har tidigare skapat betydande incitament för kommuner och civilsamhället att i samverkan med varandra utveckla den lokala friluftsmiljön.

Allemansrättens starka förankring hos allmänheten och den höga kunskapsnivån är positivt. Samtidigt pekar friluftsrörelsen på ökade hot mot allemansrätten, där förändrade strandskyddsregler riskerar att påverka tillgången till stränder, särskilt i tätbebyggda områden. För att målet om en fortsatt stark allemansrätt ska uppnås krävs återkommande kommunikationsinsatser för att vidmakthålla kunskapsnivån. Det kvarstår brister i tillsynen och i dagsläget saknas tillförlitliga indikatorer för att bedöma både bestämmelsernas effektivitet och den tillsyn som berörda myndigheter utövar. Den ökande förekomsten av betalning i naturen, både för att få bruka och anlägga anordningar för friluftsliv, skapar osäkerhet kring gränsdragningen mot allemansrätten, och riskerar på sikt en förskjutning av vad som anses ingå i den samma vilket kan komma att påverka olika gruppers tillgång till natur.

Friluftsliv i skolan stöds av läroplanerna, men det finns fortsatt lite kunskap om hur undervisningen faktiskt bedrivs. Vi vet att undervisningen är ojämn och att tillgången till natur i närheten av skolor varierar vilket påverkar skolors möjlighet till friluftsliv under skoltid. Friluftslivsorganisationernas insatser är fortsatt viktiga för att möjliggöra friluftsliv i skolan och samverkan med skolorna behöver stärkas.

Statistik och forskning har stärkts genom flera projekt och kommer kunna leda till att det blir lättare att se trender och förändringar vilket kommer förbättra möjligheterna att föreslå satsningar som skulle kunna göra extra stor nytta. Men en nationell struktur för kunskapsspridning och uppföljning saknas fortfarande, trots att behovet av en sådan långsiktig struktur påtalats under lång tid. Pågående initiativ att etablera en sådan skulle påverka kunskapen om friluftslivet positivt.

Grundförutsättningarna för friluftslivet, tillgång, tillgänglighet och kvalitet, har troligen inte stärkts under uppföljningsperioden. Majoriteten av kommunerna inkluderar friluftslivet i planering och kartläggning, och myndigheternas framtagande av statistik för tätortsnära skog samt stödmaterial om folkhälsa och grönsplanering är positivt. Det är fortsatt få kommuner som har tagit fram friluftslivsplaner och exploatering av tätortsnära områden och förändringar i strandskyddet innebär troligen minskad tillgången till natur för friluftsliv. Det är viktigt att bättre tillvarata synergier mellan friluftsliv och andra värden, exempelvis genom att involvera friluftslivsorganisationer i naturrestaurering och klimatanpassning.

Trots stora insatser kvarstår många utmaningar och en genomgång av de områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser från 2023 års uppföljning visar att mer insatser behövs, då många av de föreslagna åtgärderna inte är genomförda, se bilaga 1.

Mål 2: Starkt engagemang och samverkan

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

Preciseringar:

1. Andelen kommuner i Sverige som har lokala friluftsråd eller liknande ökar kontinuerligt.
2. Länsstyrelserna eller någon annan regional huvudman samordnar arbetet med friluftsliv regionalt och vägleder kommunerna.
3. Det finns ett etablerat nätverk för friluftsliv mellan statliga myndigheter och myndigheterna samverkar med de ideella frilufsorganisationerna, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna i syfte att tillgängliggöra svenskt natur-och kulturlandskap.
4. Människors utevistelse i natur-och kulturlandskapet ökar.

Sammanfattning

Ökade statsanslag till Svenskt Friluftsliv och riktade satsningar som bland annat *statsbidraget för rörelsefrämjande verksamhet* förväntas öka engagemang och göra friluftslivet mer tillgängligt och jämlikt. Antalet kommuner med friluftsråd ökar, vilket stärker dialogen om medborgarnas behov. Regional samordning och nätverk utvecklas kontinuerligt, särskilt kring vandringsleder. Samtidigt har människors utevistelse minskat till nivåer före pandemin, men fler unga vistas nu i naturen varje vecka.

Resultat

Målet som helhet

Friluftslivets ideella organisationer spelar en central roll i att nå målen för friluftslivspolitikerna. Genom att tillgängliggöra naturen för fler skapas förutsättningar för ett mer inkluderande och jämlikt friluftsliv. Starka frilufsorganisationer stärker också den civila beredskapen. Sedan förra uppföljningen har Svenskt Friluftsliv, som representant för 28 medlemsorganisationer bland annat startat Friluftsforum⁸, instiftat utmärkelsen

⁸ Friluftsforum – Friluftsrörelsens årliga mötesplats - Svenskt Friluftsliv (hämtad 2025-11-21)

Årets friluftsluft⁹ och lanserat Friluftsstrategi 2035¹⁰. Målet är att göra friluftslivet tillgängligt för fler¹¹. Svenskt Friluftsliv har åren 2024 och 2025 tilldelats 195 miljoner kronor, vilket möjliggjort utökad verksamhet och att man nått nya grupper av utövare.¹² Anslagsökningen har bidragit till kompetensutveckling, ledarutbildning, nya metoder och kommunikationsformer samt effektivare stödfunktioner nationellt och lokalt. Föreningarna har även fortsatt sitt hållbarhetsarbete för att minska miljöpåverkan. En effektutvärdering av statsanslaget har resulterat i vägledning för ansökningar, mätbara mål och slutrapportering.¹³

Utöver statsanslaget har riktade medel tilldelats Svenskt Friluftsliv: 7 miljoner kronor för verksamhet mot äldre, 7 miljoner för insatser som stärker psykisk hälsa och 1 miljon för inkluderande miljöer för personer med NPF.^{14, 15}

Behovet av ökade statsanslag till friluftslivsorganisationer inför lanseringen av Fritidskortet har hörtsammats. 35 miljoner tilldelades Svenskt Friluftsliv 2024 och 2025 för omställningsstöd till organisationerna, kommunikationsinsatser samt till utformningen av den digitala tjänst som E-hälsomyndigheten utvecklar.¹⁶

Särskilda statsbidrag riktades mot rörelsefrämjande organisationer inom civilsamhället¹⁷ samt för att förebygga ensamhet och främja psykisk hälsa. Friluftslivsförandet tilldelades 3,6 miljoner för projektet Steg för steg som stöttar lokala avdelningar att nå äldre, nyanlända och unga i riskzon, samt 1,6 miljoner i verksamhetsbidrag för att sänka trösklar till ledarlett friluftsliv. Scouterna beviljades 2,3 miljoner för Trygga möten, som motverkar övergrepp och främjar psykisk hälsa genom utbildning av ledare och scouter.^{18, 19}

Behovet av att se över Socialavgiftslagen kvarstår. Idag medför den ett hinder för många friluftslivsorganisationer då dessa inte är undantagna från att betala sociala avgifter på samma sätt som idrottsorganisationerna är. En ändring skulle innebära

⁹ Årets friluftsluft - Svenskt Friluftsliv (hämtad 2025-11-21)

¹⁰ Kopia av Svenskt Friluftsliv Friluftsstrategi 2035 (hämtad 2025-11-21)

¹¹ Svenskt Friluftsliv Årsrapport 2024 (hämtad 2025-11-10)

¹² Återrapportering anslag 13:3

¹³ Svenskt Friluftsliv Årsrapport 2024 (hämtad 2025-11-10)

¹⁴ Samtliga medel är per år 2025–2027.

¹⁵ Återrapportering anslag 13:3.

¹⁶ Uppdrag att förbereda och införa ett fritidskort för barn och unga, Regeringsbeslut S2023/01303 (delvis), [Förberedande och kapacitetsstärkande insatser inför att fritidskortet lanseras - Regeringen.se](#), Ändring av uppdraget att förbereda och införa ett fritidskort för barn och unga, 4 juli 2024, Regeringsbeslut S2023/01303 (delvis), Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende anslag 2:6 Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga, 16 december 2024, Regeringsbeslut S2024/02156 (delvis), [Stöd till Svenskt Friluftsliv inför införandet av Fritidskortet - Regeringen.se](#), : [Ytterligare satsningar på meningsfulla fritidsaktiviteter - Regeringen.se](#)

¹⁷ [Statsbidrag till organisationer inom civila samhället som arbetar med rörelsefrämjande aktiviteter 2025 — Folkhälsomyndigheten](#), läs mer i mål 9.

¹⁸ [Statsbidrag till ideella organisationer som främjar organiserad samverkan inom området psykisk hälsa och suicidprevention för 2025 — Folkhälsomyndigheten](#) (hämtad 2025-11-21)

¹⁹ [Statsbidrag till civila samhällets organisationer för insatser som syftar till att förebygga och motverka ensamhet 2025 — Folkhälsomyndigheten](#) (hämtad 2025-11-21)

att friluftsförbundens befintliga ekonomiska resurser skulle räcka till utökad verksamhet.

Det har inte skett några förändringar gällande LONA-medel vilket innebär att det fortfarande inte har gått att söka för friluftslivsåtgärder. LONA har tidigare skapat betydande incitament för kommuner och civilsamhället att i samverkan med varandra utveckla den lokala friluftsmiljön.

Precisering 1: Lokala friluftsråd

Årets undersökning av Sveriges friluftskommun besvarades av 219 kommuner. Andelen kommuner som har lokala friluftsråd för dialog med friluftslivets aktörer har ökat med 2 procentenheter sedan senaste uppföljningen. Fyra av tio kommuner (40 procent av de svarande) uppger att de har ett friluftsråd eller liknande för dialog med, till exempel, ideella friluftsförbund, stiftelser och markägare om friluftslivsfrågor i kommunen. Även i 2024 och 2025 års undersökningar var det fler kommuner som fick maxpoäng vilket tyder på att trenden, där allt fler kommuner får bra resultat i undersökningen Sveriges friluftskommun, håller i sig.

²⁰

Precisering 2: Regional samordning

Sedan föregående uppföljning har Länsstyrelsernas interna samordning minskat något, från 13 till 11 län med interna arbetsgrupper. Färre regionala tankesmedjor arrangerades 2024 jämfört med året innan. Ytterligare en länsstyrelse har tagit fram en strategi, vilket innebär att cirka hälften nu har en strategi, varav hälften är interna. Flera län efterfrågar ett tydligare uppdrag till Skogsstyrelsen för att stärka regional samverkan, den nationella samverkan fungerar väl.²¹

Under uppföljningsperioden har Naturvårdsverket och berörda aktörer arbetat fram en samverkansmodell för vandringsledsutveckling som stödjer tillämpning och förvaltning av det nationella ramverket på alla nivåer.²² För att driva arbetet framåt krävdes stärkt regional ledsamordning. Naturvårdsverket fördelade därför cirka 63 miljoner kronor 2022–2025 till 37 regionala aktörer för att organisera och samordna vandringsleder där staten inte är huvudman. Effekten är att ansvarsförhållanden tydliggjorts och det regionala och tematiska arbetet med organisering och samordning av vandringsleder stärkts genom regionala ledsamordnare.²³

Precisering 3: Nätverk för friluftsliv

Myndighetsnätverkets sammansättning är densamma sedan föregående uppföljning. Det finns ett fortsatt behov av att tydliggöra ansvarsområden i det friluftslivspolitiska målsystemet i enlighet med tidigare förslag.²⁴

Myndighetsnätverket har mellan 2024-2025 arbetat med handlingsplanen för olika

²⁰ Naturvårdsverket, 2025; Sveriges friluftskommun 2025.

²¹ Svenska Miljöinstitutet, IVL, 2024: Sammanställning av länsstyrelsernas redovisning av arbetet med friluftsliv enligt uppdrag om friluftsliv i regleringsbrevet för budgetåret 2024

²² Nationellt ramverk för vandringsleder (hämtad 2025-11-21)

²³ Naturvårdsverket ärende NV-05611-22, NV-09693-22, NV-08234-23

²⁴ Naturvårdsverket, 2023; Uppföljning av friluftslivspolitiken 2023, ISBN 978-91-620-7123-3

samverkansprojekt. Sedan senaste uppföljning har nätverket särskilt fokuserat på samverkan kring ökad kunskap och erfarenhetsutbyte mellan kommuner som jobbar med att främja tillgång till vardagsnära natur²⁵, sektorsbeskrivning för riksintresse för friluftsliv²⁶, etablerandet av en ny kunskapsnod för friluftsliv (Friforsk),²⁷ arbetet med friluftsvaneundersökningen och frågan kring betalning i naturen.²⁸ Tankesmedjan för friluftsliv har inte genomförts under 2024 eller 2025 på grund av begränsade resurser.

Utöver nätverken som beskrivs ovan finns andra mer sakfrågeinriktade nätverk för friluftsliv på nationell nivå, Centrum för Idrotts- och friluftsanläggningar²⁹, är det senaste tillskottet. Kebnekaiseprotokollet³⁰ är ett annat exempel. Utöver dessa två finns sedan tidigare Nationella dialoggruppen för allemansrätten³¹, Nationella Snöskoterrådet³², Fjällsäkerhetsrådet³³, Fjälldelegationen³⁴, samt nätverket för vandringsleder där staten inte är huvudman. Inom ramen för den sistnämnda har Naturvårdsverket relanserat Vandringsledsforum som samlar ledaktörer från hela landet med syfte att lära av varandra för fortsatt implementering av Nationellt ramverk för vandringsleder.³⁵

För att stärka samverkansytorna på regional och lokal nivå samt öka kunskapen om hur friluftslivssamverkan kan utvecklas mellan regional och nationell nivå har Kommunal utveckling i Jönköpings län tillsammans med Svenskt Friluftsliv initierat det treåriga projektet FRISAM³⁶.

Precisering 4: Människors utevistelse

Friluftsvaneundersökningen om svenska folkets friluftsvanor genomförs vart fjärde år vilket innebär att vi till denna uppföljning inte har någon ny statistik att presentera kring människors utevistelse utifrån nämnd undersökning. Utifrån kulturutskottets rapport har Naturvårdsverket tagit fram en egen rapport Friluftsliv 2021.³⁷ Statistiken presenterades i föregående uppföljning och kommer inte att lyftas igen.

I SCB:s undersökning om levnadsförhållanden (ULF) från 2024 uppgår 34 procent av befolkningen från 16 år och uppåt att de varje vecka vistas i skog och mark på sin fritid. Andelen är något högre bland kvinnor (35 procent) än bland män (33 procent), men skillnaden är inte statistiskt säkerställd – förutom i gruppen 80 år och äldre, där 34 procent av männen och 21 procent av kvinnorna vistas i naturen varje vecka. Andelen som regelbundet vistas i naturen har minskat de senaste åren. År

²⁵ [Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan](#) (hämtad 2025-11-21)

²⁶ [Riksintresse för friluftsliv](#) (hämtad 2025-11-21)

²⁷ [Mistra Sport&Outdoors Rapport 2025:2.Friforsk – en nationell kunskapsnod för friluftsliv](#)

²⁸ Naturvårdsverkets ärendenummer NV-00063-24, NV-00067-25

²⁹ [Bättre idrott genom framstående forskning | CIF](#) (hämtad 2025-11-21)

³⁰ [Klimatoppmöte Kebnekaise - Svenska Turistföreningen](#) (hämtad 2025-11-21)

³¹ Läs mer i mål 3 Allemansrätt.

³² [Startsida - Nationella Snöskoterrådet](#) (hämtad 2025-11-21)

³³ [Fjällsäkerhetsrådet](#) (hämtad 2025-11-21)

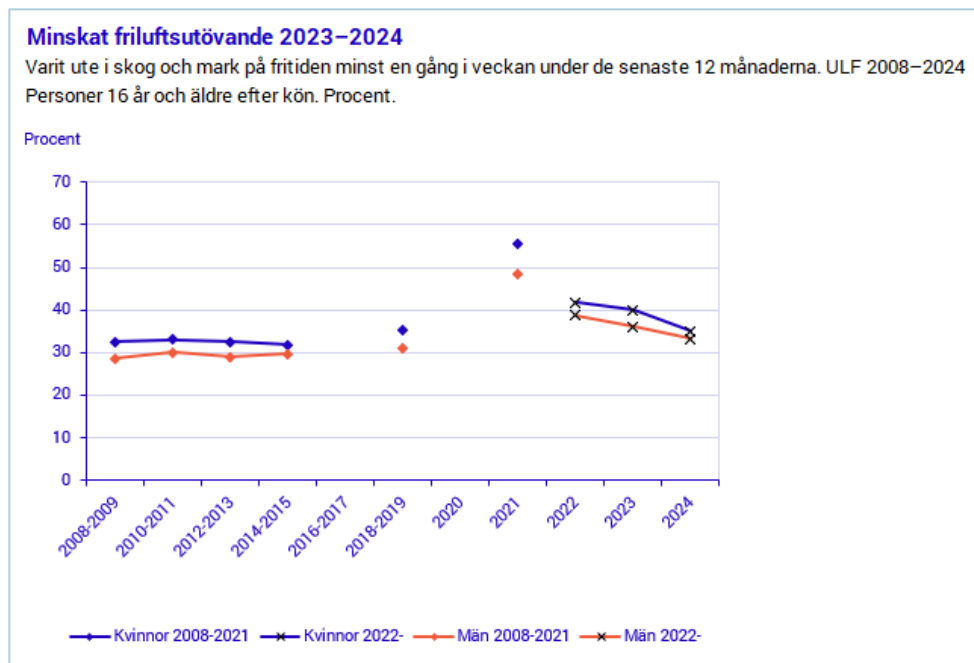
³⁴ [Fjällförvaltning | Länsstyrelsen Norrbotten](#) (hämtad 2025-11-21)

³⁵ [Vandringsleder där staten inte är huvudman](#) (hämtad 2025-11-21)

³⁶ Svenskt Friluftsliv, inkommen synpunkt 2025-11-06

³⁷ [Friluftsliv 2021, ISBN 978-91-620-7189-9 Rapport 7189](#)

2021 låg den på 52 procent, vilket var en tydlig ökning jämfört med 2008–2019 då andelen låg runt 31–33 procent. Därefter har en gradvis minskning skett: 40 procent år 2022, 38 procent år 2023 och 34 procent år 2024. Minskningen bland kvinnor är statistiskt säkerställd, medan motsvarande minskning bland män inte är det.^{38,39}

Figur 1 Minskat friluftsutövande

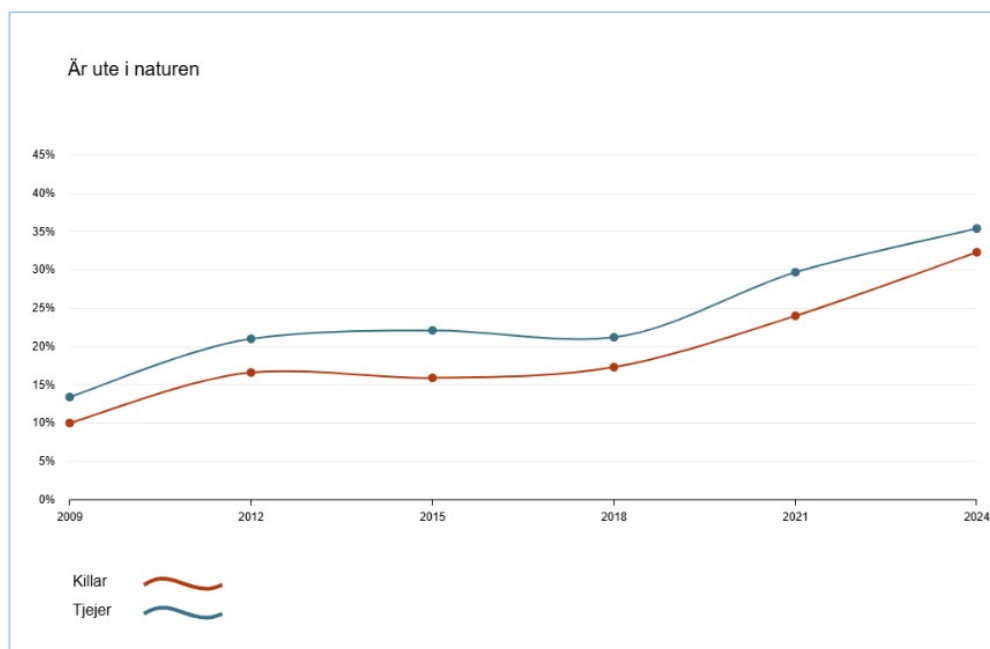
Folkhälsomyndigheten följer regelbundet upp miljörelaterad hälsa genom den nationella miljöhälsoenkäten. I 2023 års undersökning, som besvarades av nära 90 000 personer i åldern 18–84 år, framgår att närheten till grönområden har stor betydelse för hur ofta människor vistas där. Nästan alla som dagligen besöker grönområden bor inom gångavstånd, medan andelen är betydligt lägre (cirka 40 procent) bland dem som inte har ett grönområde nära bostaden. Faktorer, utöver avstånd, som påverkar vistelsefrekvensen är bland annat områdets utformning och innehåll, fysiska barriärer som trafikerade vägar, bristande tillgänglighet, begränsad kunskap om naturområden samt ovana att vistas ute. Resultaten från 2023 års enkät ligger i linje med tidigare undersökningar (1999, 2007 och 2015). Kvinnor vistas generellt oftare i grönområden än män. En trend över tid är att den yngre åldersgruppen, 18–29 år, vistas mer sällan i grönområden. Exempelvis har andelen män som dagligen vistas i grönområden sommartid minskat från 23 procent år 2007 till 17 procent år 2023. Personer födda utanför Europa har generellt sämre tillgång till grönområden och vistas där mer sällan än personer födda i Sverige eller övriga Norden.

³⁸ Uppgifterna från och med 2022 bör inte direkt jämföras med tidigare år på grund av ändrad insamlingsmetod 2022. Med hänsyn till metodbytet syns friluftsintrasset till stora delar ändå ha hållit i sig till en början efter pandemin, men förefaller därefter att ha minskat något både bland kvinnor och män.

³⁹ Undersökningarna av levnadsförhållanden – ULF/SILC (scb.se) (hämtad 2025-11-20)

För första gången har svaren analyserats utifrån funktionsnedsättning. Cirka 17 procent av befolkningen uppger i undersökningen att de har någon form av funktionsnedsättning, varav en fjärdedel upplever stora svårigheter i vardagen. Denna grupp vistas mer sällan i grönområden än övriga befolkningen – 68 procent under sommarhalvåret jämfört med 75 procent i befolkningen som helhet, och 41 procent under vinterhalvåret jämfört med 47 procent.

Andelen unga som vistas i naturen varje vecka har ökat från 20 procent år 2018 till 34 procent år 2024. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan könen år 2024, vilket även gällde 2018. Däremot var andelen högre bland tjejer än killar år 2021. Det visar en återkommande enkät från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor riktad till unga mellan 16 och 25 år där en av frågorna handlar om hur ofta de varit ute i naturen under det senaste året, exempelvis genom skogs promenader, vandring, fiske eller jakt.⁴⁰

Figur 2 Ung idag, Är ute i naturen

Analys

Friluftslivsorganisationerna främjar ett demokratiskt och jämlikt samhälle. Genom att göra naturen tillgänglig bidrar friluftsrörelsen till förbättrad folkhälsa, ökad fysisk aktivitet och att stärka den civila beredskapen. Höjda anslag och riktade bidrag har visat att ökade resurser ger konkreta insatser som bidrar till målet om friluftsliv för alla. För långsiktiga effekter är stabila och kontinuerliga anslag viktiga, vilka möjliggör verksamhetsuppbyggnad. Det är positivt med riktade satsningar för att nå vissa målgrupper samtidigt som långsiktigheten kan bli en utmaning då riktade och tidsbestämda satsningar kan vara begränsande. I enlighet

⁴⁰ Ung idag | Är ute i naturen, (hämtad 2025-11-20)

med tidigare förslag från myndigheter⁴¹ finns ett fortsatt behov av fördubbling av anslaget till friluftslivsorganisationerna.

Länsstyrelsernas regionala samordning av friluftsliv håller fortsatt hög nivå, men kan stärkas ytterligare genom ett ökat internt engagemang i uppdraget och ökad intern samverkan mellan fler olika verksamheter. Genom statliga stöd har samordningen av vandringsleder utvecklats till en stabil och löpande verksamhet. En förstärkt ledsamordning förväntas förbättra samverkan kring statliga leder, leder inom skyddade områden och närleder, samt ge stöd till länsstyrelsernas friluftssamordnare i arbetet med att nå de friluftspolitiska målen.

Under uppföljningsperioden har nya nationella nätverk tillkommit, bland annat Centrum för idrotts- och friluftsanläggningar, Kebnekaiseprotokollet och nätverk för vandringsleder där staten inte är huvudman. Givet friluftslivets breda karaktär och dess koppling till flera sektorer är Myndighetsnätverket för friluftsliv tillsammans med andra nationella nätverk för friluftsliv av stor betydelse. De bidrar till att skapa ett samlat perspektiv på friluftslivets nuläge, dess utveckling och vilka insatser som krävs för att de friluftspolitiska målen ska kunna uppnås.

Undersökningar visar både på positiva tendenser och utmaningar i befolkningens vistelse i naturen. Vissa grupper ökar sin närvaro, men det generella deltagandet minskar. Friluftsvanor påverkas av tillgång, livssituation och samhällsstruktur. För att nå ett friluftsliv för alla krävs fortsatt arbete med fysisk tillgänglighet, social inkludering och riktade insatser till grupper med lägre deltagande. Det är också viktigt att följa upp orsakerna till minskat deltagande och stärka friluftslivets roll för folkhälsa, civil beredskap och samhällsutveckling.

Den samlade bedömningen är att målet har en fortsatt positiv utveckling.

⁴¹ [Naturvårdsverket, 2023; Uppföljning av friluftslivspolitiken 2023, ISBN 978-91-620-7123-3](#)

Mål 3: Allemansrätten

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att allemansrätten är grunden för friluftslivet. Målet bör innebära att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Preciseringar:

1. De regler och den tillsyn som förtydligar allemansrätten tillämpas effektivt. Syftet är att allemansrätten ska vara fortsatt stark.
2. Allmänhetens, markägares, föreningars, företags och myndigheters kunskap om allemansrätten och dess möjligheter och begränsningar är god.
3. Dialog med bland annat intresseorganisationer, markägare, företag och myndigheter om allemansrätten genomförs för att öka kunskapen, ge större förståelse och finna lösningsmodeller om intressekonflikter eller konflikter uppstår när det gäller allemansrättsrelaterade frågor.

Sammanfattning

Sammantaget visar resultaten att allemansrätten har stark förankring hos allmänheten och att kunskapsnivån är generellt hög även om kunskapsskillnader finns. Genomförda kommunikationsinsatser har haft god effekt och bidragit till ökad medvetenhet och förståelse hos de som nåtts av satsningen. Fortsatt arbete med riktad information och kommunikationsinsatser behövs för att säkerställa att kunskapen om allemansrätten är fortsatt stark. Samtidigt upplevs allemansrätten i vissa fall begränsas. Det kvarstår brister i tillsynen, och i dagsläget saknas tillförlitliga indikatorer för att mäta både effektiviteten i de aktuella bestämmelserna och den tillsyn som berörda myndigheter utövar.

Resultat

Precisering 1: De regler och den tillsyn som förtydligar allemansrätten tillämpas effektivt. Syftet är att allemansrätten ska vara fortsatt stark.

Allemansrätten är inte direkt reglerad i svensk lag, men tillsyn inom vissa relevanta regelverk kan i vissa fall bidra till att stärka dess ställning. Syftet med dessa regler och tillsynsinsatser är att förtydliga och värna allemansrätten, men det är samtidigt en utmaning att följa upp hur effektivt den kringliggande lagstiftningen faktiskt tillämpas i praktiken. Särskilt saknas samlad kunskap kring hur 5 § Lagen om gaturenhållning och skyltar samt 26 kap. 11 § miljöbalken (stängselgenombrott), som reglerar onödiga inskränkningar på allemansrättsligt tillgänglig mark, tillämpas av tillsynsmyndigheterna. Avsaknaden av samlad uppföljning av hur lagstiftningen tillämpas gör att det inte går att bedöma hur tillsynen utförs eller om den förändras över tid.

När det gäller strandskyddet, som är en central del av allemansrätten, visar den årliga uppföljningen på brister i tillsynen. Vissa kommuner redovisar inga tillsynsbeslut alls, vilket indikerar att det bedrivs mycket lite tillsyn. Under 2024 har 169 kommuner inte redovisat några beslut om föreläggande, jämfört med 189 kommuner 2023 och 191 under 2022. Samtidigt syns en positiv utveckling där antalet förelägganden har ökat under många år, och särskilt 2024. Det kan sannolikt kopplas till arbetet inom fokusområdet Grunda havsvikar i Nationella tillsynsstrategin 2022–2025.⁴² HaV har under 2023 och 2024 uppdaterat den nationella kartläggningen av fysisk påverkan i grunda kustvattenområden. Resultaten visar på att varken exploateringstrycket eller takten i påverkan avtar, utan verkar snarare öka jämfört med perioden innan.⁴³ Under uppföljningsperioden har det skett en förändring av strandskyddsreglerna, där skyddet för vid små sjöar och vattendrag under två meter har tagits bort.

Det har blivit vanligare med avgifter på leder för aktiviteter som cykling och längdskidåkning, särskilt på turistorter med högt besöksstryck. Det saknas idag tydlig vägledning i lagstiftning eller rättspraxis kring när det är tillåtet att ta ut sådana avgifter. Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor kan avgifter och krav på planering utgöra trösklar som begränsar ungas möjligheter att delta.

Friluftsrörelsens samlade bedömning är att det organiserade friluftslivet har fått allt svårare att få tillstånd för sin verksamhet och upplever att allemansrätten begränsas.

Under uppföljningsperioden har Naturvårdsverkets publikation *Allemansrätten – vad säger lagen?* spridits brett till kommuner, länsstyrelser och andra relevanta aktörer. Syftet har varit att förtydliga det rättsliga ramverket kring allemansrätten och skapa en gemensam grund för tolkning och tillämpning. Dessutom har Naturvårdsverket har tagit fram korta informationsfilmer som fokuserar på allemansrätten och dess juridiska grunder och praktiska tillämpning.

Precisering 2: Allmänhetens, markägares, föreningars, företags och myndigheters kunskap om allemansrätten och dess möjligheter och begränsningar är god

Under uppföljningsperioden har allemansrätten fortsatt att ha en stark ställning och förankring hos svenska folket. Det råder bred enighet om att den är värd att värna, och många ser den som en självklar del av det svenska friluftslivet där åtta av tio uppger att allemansrätten är viktig för deras möjlighet att utöva friluftsliv.

Kunskapen om vad allemansrätten innebär är generellt hög, särskilt bland personer med stort friluftsansintresse, medlemmar i friluftorganisationer och äldre.⁴⁴ Bland ungdomar är kännedomen något lägre, men friluftsansintresse spelar en avgörande roll

⁴² Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken (hämtad 2025-11-18)

⁴³ Fysisk påverkan i svenska kustvatten - Publikationer - Data, kartor och rapporter - Havs- och vattenmyndigheten (hämtad 2025-11-18)

⁴⁴ Svenskt Friluftsliv (2025) Friluftsvanor, naturberedskap och kunskap om allemansrätten hos vuxna i Sverige. Underlag från Svenskt Friluftsliv & Novus, Stockholm.

även här. De ungdomar som regelbundet ägnar sig åt friluftsliv eller är medlem i någon friluftsförening har generellt bättre kunskap om allemansrätten.⁴⁵

Trots att många uppger att de har god kunskap om allemansrätten är kunskapen ofta övergripande. När det gäller detaljer och praktisk tillämpning finns fortfarande brister och osäkerhet, både hos allmänhet och markägare.

Under uppföljningsperioden har flera aktörer bidragit till att stärka kunskapen om allemansrätten genom riktade insatser. Naturvårdsverket har tagit en aktiv och samordnande roll i kommunikationen om allemansrätten och genomfört en nationell kommunikationssatsning. Satsningen har engagerat många olika aktörer med målet att nå ut till allmänheten på ett enhetligt och lättillgängligt sätt. Utvärderingen visar att de som nåtts av satsningen har fått en ökad kunskap om allemansrätten och upplever ett ökat ansvar för att göra rätt.

Under 2025 uppgav 92 procent av 219 tillfrågade kommuner att de aktivt sprider information om allemansrätten, en ökning med fem procentenheter jämfört med föregående år.⁴⁶ Även inom fjällvärlden märks en tydlig uppgång, 85 procent av fjälldestinationer och anläggningar informerar eller planerar att informera besökare om allemansrätten under 2025, vilket är en ökning med 13 procentenheter från föregående år.⁴⁷

De uppdaterade läroplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer har trätt i kraft. I ämnet idrott och hälsa har allemansrätten en fortsatt stark ställning som obligatoriskt innehåll. Däremot finns ingen uppföljning av effekter av undervisningen av ämnet, se mål 8.

Svenska Turistföreningens allemansrättsskola har nått över 150 000 skolbarn med pedagogiskt material om allemansrätten. Svenskt Friluftsliv och Generation Pep har uppmuntrat skolor, arbetsplatser och arrangörer att uppmärksamma allemansrätten under allemansrättens dag den 20 september. Minskade anslag under uppföljningsperioden har lett till att bidrag till föreningar och organisationer som genomför kunskapshöjande insatser inte kunnat delats ut.

Precisering 3: Det finns ett etablerat nätverk för friluftsliv mellan statliga myndigheter och myndigheterna samverkar med de ideella friluftsföreningarna, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna i syfte att tillgängliggöra svenskt natur- och kulturlandskap.

Sedan 2021 finns en nationell dialoggrupp för arbetet med allemansrätten. Syftet är att stärka samverkan mellan aktörer kring allemansrätten och främja kunskap, förståelse och förekomma konflikter. Deltagare i dialoggruppen är representanter

⁴⁵ Svenskt Friluftsliv & Ungdomsbarometern (2025) Inställning till friluftsliv, friluftsvanor och kunskap om allemansrätten hos ungdomar Underlag från Svenskt Friluftsliv & Ungdomsbarometern, Stockholm.

⁴⁶ Sveriges friluftskommun 2025 ISBN 978-91-620-7195-0

⁴⁷ [rapport-fjallsakerhetsradets-destinationsenkat-2025.pdf](#) (hämtad 2025-11-18)

från myndigheter, civil samhället, föreningslivet och markägarorganisationer. Sedan 2024 deltar även representanter från besöksnäringen.

Lokalt har andelen kommuner som har lokala friluftsråd för dialog med friluftslivets aktörer ökat med 2 procentenheter sedan senaste uppföljningen, se mål 2.

Naturvårdsverket har genomfört insatser riktade mot besöksnäringen och aktörer som arrangerar aktiviteter i naturen för att stärka kunskapen om allemansrätten och deras roll som informationsbärare.⁴⁸ Insatser görs även för att stärka stödet till markägare i frågor som rör allemansrätten, och en ny vägledande webbsida är för närvarande under utveckling. Syftet är att öka kunskap, förbättra dialogen och skapa förståelse för utmaningar när olika intressen möts i naturen. I samband med regeländringar av strandskyddet har informationen mot allmänheten utvecklats.

Preciseringar som inte går att följa upp

Precisering 1 går inte helt att följa upp eftersom Naturvårdsverket fortsatt saknar samlad kunskap kring hur 5 § i lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning samt 26 kap. 11 § Miljöbalken om stängselgenombrott tillämpas av tillsynsmyndigheterna. Det finns i dagsläget inga bra indikatorer för att mäta effektiviteten i de nämnda bestämmelserna eller för den tillsyn som i sammanhanget utövas av berörda myndigheter.

Analys

Naturvårdsverket har under uppföljningsperioden stärkt sin roll som samordnande aktör i kommunikationen kring allemansrätten. Genom ett gemensamt koncept och tillgängligt material har fler aktörer kunnat sprida kunskap på ett enhetligt sätt, vilket har bidragit till ökad räckvidd och tydlighet. Samtidigt begränsar minskade anslag möjligheten att stödja föreningar och organisationer i deras arbete med kunskapshöjande insatser.

Enligt friluftsrörelsen upplevs ett ökat hot för inskränkningar i allemansrätten och förändrade strandskyddsregler som kan komma att påverka allmänhetens tillgång till stränder, särskilt i tätbebyggda områden. Dessutom innebär utvecklingen av avgiftsbelagda leder och ökat antal internationella besökare nya utmaningar.

Sammanfattningsvis, de insatser som görs tyder på en fortsatt positiv utveckling, men det krävs fortsatta insatser för att hantera utmaningar och upprätthålla kunskapen om allemansrätten. Det är också viktigt att säkerställa resurser för arbetet och fortsatt samarbete med olika intressegrupper.

För att fortsatt kunna bibehålla en god kunskapsnivå krävs årliga kommunikationsinsatser riktade till allmänheten. Därtill behövs konkreta kunskapshöjandeinsatser som stödjer markägare, föreningar, företag och myndigheter i deras arbete med att sprida och tillämpa allemansrätten. För att säkerställa att insatserna får önskad effekt krävs även mätning och uppföljning.

⁴⁸ [Naturturism och organiserat friluftsliv i svensk natur](#) (hämtad 2025-11-18)

Mål 4: Tillgång till natur för friluftsliv

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att det finns tillgång till natur för friluftslivet. Detta bör innebära att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

Preciseringar:

1. Antalet områden av lokalt, regionalt och nationellt intresse för friluftsliv som är kända och kartlagda med värdebeskrivningar ökar.
2. Andelen översiktsplaner som behandlar och visar tillgången till natur- och kulturlandskap med olika upplevelsevärden i hela kommunen ökar och uppdateras kontinuerligt.
3. Friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.
4. Modeller för att lösa eventuella målkonflikter mellan olika intressen är etablerade.

Sammanfattning

Majoriteten kommuner inkluderar friluftslivet i planering och kartläggning. Myndigheter har tagit fram statistik för tätortsnära skog och stödmaterial om bland annat folkhälsa och grönplanering. Insatser görs för att sprida kunskap och skapa utbyte med kommuner. Modeller utvecklas för att hantera intressekonflikter kring friluftsliv. Minskade anslag för områdesskydd och skötsel påverkar målet negativt. Framåt finns möjlighet att bättre ta vara på synergier mellan friluftsliv och andra värden.

Resultat

Målet som helhet

Exploatering för bebyggelse och brukande påverkar långsiktigt målet och kommer att följas upp utförligare vid nästa mer omfattande uppföljning. Tillgången till natur har nära kopplingar till målen Tillgänglig natur, Attraktiv tätortsnära natur och Skyddade områden. I senaste uppföljning föreslogs fyra insatser som togs upp som prioriterade målövergripande åtgärdsförslag, ingen av dessa har ännu utmynnat i något uppdrag, se bilaga.

Precisering 1: Antalet områden av lokalt, regionalt och nationellt intresse för friluftsliv som är kända och kartlagda med värdebeskrivningar ökar.

Enkäten Sveriges friluftskommun⁴⁹ visar att andelen svarande kommuner som kartlägger friluftsutövandet har ökat med 5 procentenheter, till totalt 67 %. 95 % av kommunerna anger att något säkerställt friluftsområde har utpekade natur- och kulturmiljövärden. Motsvarande siffra 2023 var 88%.⁵⁰

Naturvårdsverkets turné med syfte att inspirera och skapa dialog om grönplanering och naturbaserade lösningar lockade ca 90 kommuner och följdes upp av kommundialoger i mindre grupper.

Naturvårdsverket har skickat en enkät till länsstyrelserna om riksintresseområdena för friluftsliv. 63% av värdebeskrivningarna till anspråken bedöms vara aktuella i sin helhet och ytterligare 31% aktuella i delar.

Tre län har tagit fram underlag med regionalt viktiga områden för friluftsliv. Det finns fortsatt behov av att länsstyrelserna får finansiering och uppdrag att ta fram digitala planeringsunderlag (förslag till regeringen i uppföljningen 2023).

Precisering 2: Andelen översiktsplaner som behandlar och visar tillgången till natur- och kulturlandskap med olika upplevelsevärden i hela kommunen ökar och uppdateras kontinuerligt.

70% av svarande kommuner i Sveriges Friluftskommun har en översiktsplan eller fördjupningar och tillägg till denna med ett avsnitt om friluftsliv, men här saknas detaljerad information hur friluftslivet tas hand om. Det är samma andel som tidigare år, men andelen har ökat sedan år 2017.⁵¹

Precisering 3: Friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.

Närhet till attraktiva natur- och kulturlandskap är viktigt för friluftsliv.

Länsstyrelsernas friluftssamordnare har fått skatta hur stor andel av friluftslivsarbetet som fokuserar på tätortsnära natur. Sex stycken har arbetat ungefär 50% eller mer och lika många har arbetat mellan 25-49%, 8 har arbetat mindre än 25 procent och en inget alls.⁵² En tredjedel av Sveriges befolkning bor inom 1 km avstånd från skyddad natur (se mål 7).

Skogsstyrelsen har tagit fram statistik för utvecklingen av tätortsnära skog.⁵³ Stödmaterialet *Vardagsnära skog är bra för folkhälsan* riktat till skogsägare har

⁴⁹ 219 av 270 kommuner har svarat på enkäten 2025.

⁵⁰ Naturvårdsverket Sveriges friluftskommun 2025. Rapport 7195. [Sveriges friluftskommun 2025 ISBN 978-91-620-7195-0](#)

⁵¹ Naturvårdsverket Sveriges friluftskommun 2025. Rapport 7195. [Sveriges friluftskommun 2025 ISBN 978-91-620-7195-0](#)

⁵² Naturvårdsverkets återskottberättelse av länsstyrelsernas uppdrag om att samordna och leda arbetet med friluftspolitikerna

⁵³ Skogsstyrelsen 2025 [Tätortsnära skog - Skogsstyrelsen](#) (hämtad 2025-11-17)

tagits fram i samarbete med flera myndigheter – där bland annat kulturmiljöernas betydelse för attraktivitet lyfts.⁵⁴ *Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan* har uppdaterats och workshops har hållits med kommuner för att sprida goda exempel på intern samverkan kring frågorna. Folkhälsomyndigheten har föreslagit fyra insatsområden för ökad vardagsrörelse, med bäring på tillgång till natur.⁵⁵

Skador på skog och träd riskerar att negativt påverka attraktiviteten i landskapet. Sedan 2021 har det skett en kraftig minskning av nya barkborreskador. Dock kvarstår spår av tidigare års angrepp i form av angripna träd, vindfällerna och hyggen. För att undvika skaderisker rekommenderas markägare att eftersträva skogar med hög variation i trädslag, ålder och skötsel, insatser som på sikt även kan stärka upplevelsevärden.

2024 antogs EU:s Naturrestaureringsförordning. En rekommendation från projektet SUPERB med fallstudier i Biosfärområdet Vindelälven-Juhtátahkka är att prioritera restaureringsåtgärder som stärker flera skogliga värden.⁵⁶ Som ett exempel har projektet Grip on Life bjudit in sportfiskare och fiskerättsägare in till biotopvård 2023–2024.⁵⁷

Insatser inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, inte minst miljöersättningarna för skötsel av ängs- och betesmarker, bedöms som viktiga för friluftslivet.⁵⁸

Stränder och vatten är attraktivt för friluftsliv. 2025 beslutades om lättnader för strandskyddet (se mål 3).⁵⁹ Totalt var 28,6 procent av den totala svenska havsstrandlinjen påverkad av bebyggelse 2023.⁶⁰

Precisering 4: Modeller för att lösa eventuella målkonflikter mellan olika intressen är etablerade.

Nationella dialoggruppen för arbetet med allemansrätten kan bidra till att lösa målkonflikter genom att skapa en arena där aktörer möts, delar kunskap och bygger förståelse för varandras olika perspektiv.

Överenskommelsen *Fjäll i balans* i Jämtland syftar till att lösa målkonflikter mellan renskötsel, turism och friluftsliv genom att skapa ett långsiktigt dialog- och samverkansforum. Projektet *Hållbar utveckling i Oviksfjällen – genom gemensamma hållbara premisser* lever vidare med en samverkansgrupp som träffas två gånger per år.⁶¹ Naturvårdsverket har fått i uppdrag att tillsammans med

⁵⁴ [Vardagsnära skog är bra för folkhälsan - Skogsstyrelsen](#)

⁵⁵ Folkhälsomyndigheten 2025

⁵⁶ Granberg, Å m fl. Restaurering av skog och skogslandskap i Sverige Kunskap, erfarenheter och rekommendationer från SUPERB:s svenska demo-område Vindelälven-Juhtátahkka Biosfärområde. Publicerad på Skogsprogram Västerbottens webbplats våren 2025. [SUPERB svensk uppskalningsplan - Skogsprogram Västerbotten](#)

⁵⁷ [Delta i arbetet med manuell biotopvård i Hedströmmen - Skogsstyrelsen](#)

⁵⁸ Jordbruksverket 2025. Redovisning av årlig uppföljning av Ett rikt odlingslandskap, Jordbruksverkets diarienummer 4.3.17-02394/2025.

⁵⁹ [Frågor och svar om nya strandskyddsregler](#)

⁶⁰ Naturvårdsverket Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 202 miljömålsuppföljningens Hav i balans samt levande kust och skärgård, Precisering 11 (om friluftsliv och buller).

⁶¹ [Modell för samverkan på fjälldestinationer – Smaka Sverige](#)

fjälläna arbetar för en utveckling av fjällvandringsleder. Satsningen ska genom bland annat konfliktlösning möjliggöra för fler att vandra på ett säkert sätt.

2025 utsågs Storkriket som Sveriges åttonde biosfärområde. Områdena utgör arenor för samverkan mellan offentliga, privata och civila aktörer baserade på lokala initiativ för att skapa hållbar samhällsförändring. Var tionde kommun ingår i ett biosfärområde och områdena utgör sammanlagt 7% av Sveriges yta.⁶² 2022 utsågs Platåbergens geopark till Sveriges första UNESCO global geopark.⁶³

Analys

Kommunerna beaktar friluftslivet i kommunal planering och trenden verkar öka, men underlagen säger inget om hur hänsyn i praktiken tas till friluftsvärden. Tillgång till tätortsnära natur är avgörande för vardagsrekreation och här har kommunerna en nyckelroll. Förslag om stärkt skydd av jordbruksmark⁶⁴ skulle kunna innebära en viss förskjutning mot exploatering av skogsmark.

Uppföljningen 2023 pekade på riskområden som kan påverka målet negativt. Klimatförändringar med extremväder, svinpestutbrott, fästingburna sjukdomar, algbloomning och skogsskador ökar risken för att områden stängs av och att landskapets attraktivitet minskar. Råd om ökad variation, klimatanpassning och hänsyn till vatten kan om de implementeras inte bara minska skaderisker utan kan även bidra till stärkta upplevelsevärden i skogen.

Kanalisering genom information, leder och annan friluftsinfrastruktur med fungerande skötsel är viktiga modeller för konflikthantering. Minskade anslag för områdesskydd och förvaltning försämrar förutsättningarna för friluftslivets tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap (se mål 7).

Dialog med organisationer och företag är en viktig del i framtagandet av den nationella restaureringsplanen. Biosfärområden kan fungera som testbäddar för olika restaureringsinitiativ där friluftsliv ingår som en del i att göra landskapet mer attraktivt och tillgängligt. I egenskap av stor folkrörelse med verksamhet i hela landet kan friluftsorganisationer engageras i konkret restaureringsarbete, något som i viss utsträckning redan sker i främst fiske- och vattenvårdssammanhang.

De insatser som genomförts sedan senaste uppföljningen gör att utvecklingsinriktningen för målet inte förändrats.

⁶² Storkriket 2025 [Hem - Biosfärområde Storkriket](#) (hämtad 2025-11-17)

⁶³ SGU 2025 [Geoparker](#) (hämtad 2025-11-18)

⁶⁴ Jordbruksverket 2025 [Jordbruksverkets redovisning av regeringsuppdrag skydd av jordbruksmark och solesproduktion i den gemensamma jordbrukspolitiken](#), (hämtad 2025-11-17)

Mål 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Ansvarig myndighet: Tillväxtverket

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att bidra till en hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt i alla delar av landet. Detta bör innebära att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt. Natur- och kulturturism bör uppmärksammas och prioriteras som strategiska verksamheter inom besöksnäringen. Upplevelserna bör kännetecknas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.

Preciseringar:

1. Fler företag i alla delar av landet, i städer såväl som på landsbygden, utvecklar marknaden för natur- och kulturturism.
2. Natur- och kulturturismen har fortsatt organiserat sig och utvecklat framgångsrika metoder för hållbara upplevelser och ett samarbete med turistnäringens övriga aktörer och markägare.
3. Infrastruktur och kommunikationer av olika slag fungerar väl och skapar en god tillgänglighet för turistnäringen och dess besökare.
4. Modeller för samverkan och dialog mellan exempelvis turistföretag och markägare är etablerade och genomförs.
5. Kunskap om kvalitet och hållbarhetsfrågor hos turistföretagen ökar.

Sammanfattning

Under uppföljningsperioden genomfördes insatser för att främja en hållbar och konkurrenskraftig natur- och kulturturism. Framtagande och spridning av kunskap, stöd och metoder samt drivande av nätverk för dialog och samarbete mellan aktörer och nivåer bedöms ha stärkt förutsättningarna för att utveckla natur- och kulturturism. Samtidigt saknas fortsatt indikatorer och underlag som kan styrka en utvecklingsinriktning för målet och för preciseringarna.

Resultat

Målet som helhet

De regionala utvecklingsstrategierna tar upp turism och besöksnäring direkt eller indirekt som område av betydelse för attraktiva miljöer för boende, besökare och företag samt för näringslivsutveckling. I regionala besöksnäringstrategier definieras natur och kultur som viktiga tillgångar för utvecklingen av turismen.

Strategiernas utformning och tidsperspektiv varierar och det saknas underlag som kan ge svar på frågornas prioritering och utveckling över tid. På lokal nivå arbetade 86 procent av kommunerna aktivt med turism och besöksnäring under 2023 där frågorna bland annat ansågs ha betydelse för tillväxt och för att stärka platsens attraktivitet.⁶⁵ Naturturism utgör en strategisk fråga eller är tydligt integrerad i styrdokument hos 57 procent av kommunerna, en minskning från 58 procent år 2024 och 59 procent år 2023.⁶⁶ För att främja det regionala och lokala arbetet med turism finns forum för samverkan, till exempel Tillväxtverkets plattform *Smartare tillsammans* där regionala och lokala turism- och besöksnärlingsorganisationer ingått. Turismens bidrag till den svenska samhällsekonomin (förädlingsvärde i relation till BNP) uppgick 2023 till 2,6 procent, en ökning med 0,2 procentenheter sedan 2022 men något lägre än 2019 (2,9 procent). Ett utvecklingsarbete pågår på Tillväxtverket för att de nationella turismräkenskaperna ska kunna redovisas på region- och kommunnivå. I de preliminära uppgifterna för 2022 varierade turismens andel av bruttoregionprodukten med mellan 1,5 procent och 4 procent. För kommunerna varierade andelen mellan 0,7 procent och 11 procent.⁶⁷

Precisering 1:Fler företag utvecklar marknaden för natur- och kulturturism

Till skillnad från 2019 saknas underlag för utvecklingen av antal företag. För att fler företag ska utvecklas är tillgång till kunskap om marknaden grundläggande. En viktig insats är Tillväxtverkets arbete med utveckling och kvalitetssäkring av turismstatistiken. Visit Sweden publicerade målgruppsanalys samt trendrapporter med rekommendationer för kultur- och naturturism.⁶⁸ Tillsammans med Tillväxtverket genomfördes en förstudie om kulturturism som visade på en outnyttjad potential och en vilja att växla upp.⁶⁹ Tillväxtverket beviljade medel till projekt för att öka kunskapen om kulturarvets betydelse för hållbar platsutveckling genom turism och för att öka förståelsen hos naturturismföretag om vad marknaden efterfrågar.⁷⁰ Tillväxtverkets insats ”Stöd till investeringar i infrastruktur för turism och rekreation” som haft fokus på utveckling av leder för vandring och mountainbike, resulterade i 39 projekt. Insatsens effekter för ökad affärsverksamhet är svårbedömd och kan framför allt förväntas på längre sikt.⁷¹ Jordbruksverket publicerade 2025 en rapport om regionalekonomiska effekter av fritidsfiske och fisketurism med en metod som kan användas för utveckling av

⁶⁵ Sveriges kommuner och regioner, 2024. Kommunernas arbete med besöksnäring och turism – nuläge och prioriteringar. ISBN 978-91-8047-251-7.

⁶⁶ Naturvårdsverket, 2025. Sveriges friluftskommun 2025. Rapport 7195. ISBN 978-91-620-7195-0

⁶⁷ Tillväxtverket, 2025. Beskrivning av turismräkenskaperna 2019–2023 i rapportform. Uppgifter om andel för regioner och kommuner hämtad från databasen.

⁶⁸ Visit Sweden, 2024. Målgruppsanalys 2024. Visit Sweden/YouGov, Visit Sweden, 2023. Svensk kulturturism 2023 – trendrapport samt Visit Sweden, 2022. Utvecklingsmöjligheter inom nio naturturismaktiviteter.

⁶⁹ Visit Sweden, 2023. Svensk kulturturism 2023 – en förstudie.

⁷⁰ Tillväxtverket, 2025. Årsredovisning 2024. S. 30. Pub.nr. 2027. ISBN 978-91-89730-88-5 samt Uppdrag att genomföra insatser för omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring N2022 02326. Slutrapport. Dnr Å 2022–239:01.

⁷¹ Utvärdering av Tillväxtverkets stöd till investeringar i infrastruktur för turism och rekreation. Dnr Å 2021-968:04.

området.⁷² Under 2025 trädde den reviderade läroplanen för gymnasieskolan i kraft i vilken ämnet naturturism ingår i en inriktning på naturbruksprogrammet.⁷³ Ett exempel på regionala insatser där naturturismaktörer deltar är Skogens kraft, som bland annat drivs i Västra Götaland och verkar för att affärsmässigt utveckla alla skogens värden.⁷⁴

Precisering 2: Näringens organisering och samverkan

Den nationella strategin för naturturism⁷⁵ utvärderades 2025 med finansiering av Tillväxtverket.⁷⁶ Utvärderingen utgör ett underlag för näringens fortsatta arbete. Företrädare för naturturism deltar i flera forum, se mer under Modeller för samverkan och dialog med markägare. År 2023 och 2024 arrangerade Naturturismföretagen branschträffen Forum för naturturism i samverkan med regionala och lokala turistorganisationer.⁷⁷ Under förra uppföljningsperioden finansierade Tillväxtverket projekt för turism kopplat till kulturarv som till exempel resulterat i att Sveriges hembygdsförbund utvecklat metoder och samarbete med aktörer inom turism och besöksnäringen.⁷⁸ Som konstateras i förstudien om kulturturism finns ett behov att offentliga och ideella aktörer utvecklar sin samverkan med kommersiella aktörer.

Precisering 3: Infrastruktur och kommunikationer

Myndighetsgruppen för turism och besöksnäring, ledd av Tillväxtverket, identifierade tillgänglighet och transportsystemet som prioriterad fråga. Flera underlag publicerades, spreds och diskuterades inom aktörssystemet för turism och besöksnäringen. Underlagen pekar bland annat på behov av att transportsystemet för turism hanteras från ett helhetsperspektiv, uppdatering av taxitrafiklagen och bredare tolkning av kollektivtrafiklagen samt belyser faktorer och åtgärder för beteendeförändringar i turister och fritidsresenärers val av transporter.⁷⁹ Svenska turistföreningens projekt om minskade reseutsläpp resulterade bland annat i en metodbok, klimattoppmöte Kebnekaise och bildande av ett nätverk för klimatsmart resande.⁸⁰

Precisering 4: Modeller för samverkan och dialog med markägare

Det finns flera sammanhang för samverkan där bland annat markägarfrågor lyfts. I Nationell samverkansmodell för vandringsutveckling (se Mål 2), medverkar

⁷² Jordbruksverket, 2025. Regionalekonomiska effekter av fritidsfiske och fisketurism efter lax och havsöring i Mörrumsån och Byskeälven. Artikelnr. OVR763.

⁷³ Skolverket, 2025. Ämnesplan för naturturism.

⁷⁴ <https://skogenskraft.se/> (hämtad 2025-11-14)

⁷⁵ Naturturismföretagen, Svensk Turism AB, Visita, 2018. Nationell naturturismstrategi.

⁷⁶ Utvärdering av naturturismstrategin. Dnr Å 2025-2341.

⁷⁷ <https://www.naturturismforetagen.se/natur-och-ekoturism/forum-for-naturturism/> (hämtad 2025-11-14)

⁷⁸ <https://www.hembygd.se/shf/turism> (hämtad 2025-11-14)

⁷⁹ Tillväxtverket, 2023. Transportsystemet för turism - Kunskapssammanställning och framåtblick.

Pub.nr. 0446 ISBN 978-91-89730-34-2, Tillväxtverket, 2024. Analys av policy och regelverk som hindrar hållbart turistresande. Pub.nr. 0481. ISBN 978-91-89730-70-0, Tillväxtverket, 2025.

Beteendeförändring för hållbara turist- och fritidstransporter. Pub.nr. 0501. ISBN 978-91-89730-93-9.

⁸⁰ Svenska Turistföreningen, 2025, Metodbok Klimatsmart resande till friluftslivet, samt Svenskt friluftsliv, 2025. Återrapportering Friluftsanslaget 2025.

företrädare för turism, till exempel Tillväxtverket och Regionala nätverket för besöksnäring och turism. Ytterligare arenor är bland annat Nationella dialoggruppen för arbetet med allemansrätten (se Mål 3) Vandringsledsforum (se Mål 2) och Biosfärområden (se Mål 4). För arrangemang i naturen publicerade Naturvårdsverket 2022 vägledningar som omfattar dialog och samverkansprocesser kopplat till markägare.⁸¹ Inom Tillväxtverket insats ”Stöd till investeringar i infrastruktur för turism och rekreation” togs det fram en länderapport som bland annat lyfter markägares involvering vid utveckling av leder, och en kartläggning för utveckling av mountainbikeleder med förslag på hur arbetet kan utvecklas mot ett nationellt ramverk.⁸²

Precisering 4: Kunskap om kvalitet och hållbarhetsfrågor

Tillväxtverket och Visit Sweden arrangerade seminarieserien Destinationen Sverige – Tillsammans ökar vi takten för en hållbar turism⁸³ och stod 2024 värdar för den internationella hållbarhetskongressen Global Sustainable Tourism Council (GSTC)⁸⁴. Flera verktyg och metoder publicerades som stöd för ett utvecklat hållbarhetsarbete på både Visit Sweden och Tillväxtverkets kunskapsbanker.⁸⁵ Stiftelsen för kunskapsfrämjande inom turism som Tillväxtverket är huvudman för, delar årligen ut Stora turismpriset i syfte att synliggöra och främja nytänkande och innovation, hållbarhet och kunskapsspridning inom turism och besöksnäring. Flera lokala och regionala aktörer tar initiativ för att stärka kunskapen om hållbarhet inom turism, till exempel Järvsö Sustainable Tourism Summit som genomförts 2023 och 2025.⁸⁶

Analys

Visit Swedens målgruppsanalys visar att upplevelse av naturen, den svenska livsstilen och kulturen är några av de främsta drivkrafterna att resa till och i Sverige. Under uppföljningsperioden togs kunskapsunderlag, stöd och metoder fram för natur- och kulturturism och det finns etablerade forum för dialog och samarbete. Bedömningen är att detta bidragit till stärkta förutsättningar för att utveckla natur- och kulturturism. Det saknas dock fortsatt indikatorer och underlag för att följa upp preciseringar och mål, bland annat saknas statistik som kan särskilja natur- och kulturturismföretag. Som framhölls 2019 behöver mål och preciseringar omarbetas och förtydligas för att bättre kunna följa utvecklingen. Resultaten avser främst nationella insatser, men utvecklingen är beroende av regionala och lokala initiativ som kompletterar och samspelar med nationella

⁸¹ Naturvårdsverket, 2022, Arrangemang i naturen ISBN 978-91-620-8894-1 samt Dialog om arrangemang i naturen ISBN 978-91-620-8890-3.

⁸² Tillväxtverket, 2025. Framgångsrik utveckling av mountainbike- och vandringsleder. Pub.nr. 0521. ISBN 978-91-90068-13-7 samt Tillväxtverket, 2023. Att utveckla leder för mountainbike - En nationell kartläggning. Pub.nr. 0444. ISBN 978-91-89730-32-8.

⁸³ <https://corporate.visitsweden.com/kunskap/webbinarier/hallbar-turism-och-besoksnaring/> (hämtad 2025-11-14)

⁸⁴ <https://www.gstc.org/gstc2024sweden/> (hämtad 2025-11-14)

⁸⁵ <https://corporate.visitsweden.com/kunskap/> och <https://kunskapbesoksnaring.se/> (hämtad 2025-11-14)

⁸⁶ <https://jarvososummit.com/> (hämtad 2025-11-14)

initiativ samt av resurser och prioriteringar hos kommuner, regioner, företag och civila samhällets organisationer. För turismen är fortsatt arbete för ett transportsystem som möter näringens behov och möjliggör hållbart resande angeläget. Därför är det positivt att Trafikverket i uppdraget om att utreda det statliga åtagandet för trafik med nattåg (Dnr LI2025/01695) ska inhämta synpunkter från turism och besöksnäringen. Även fortsatt arbete för god samverkan och dialog med markägare på lokal och regional nivå är viktig. Ett skifte pågår i synen på turism och besöksnäring, från att enbart vara en fråga om destinationsutveckling till att utgöra en resurs och medspelare i hållbar platsutveckling. Detta kan ge besöksnäringen och natur- och kulturturismen nya förutsättningar för utveckling av hållbara verksamheter, affärsmodeller och marknader. Det finns dock behov av kunskap och metoder som kan stödja arbetet lokalt och regionalt. Sammantaget ligger friluftslivsmålen i linje med Tillväxtverkets arbete med genomförandet av landsbygdspolitiken och dess mål. Resultat av Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (Dir. 2024:69) kommer troligen ha betydelse för vilken roll turism och besöksnäringen får i fråga om regional utveckling och landsbygdsutveckling.

Mål 7: Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att skyddade områden är en resurs för friluftslivet. Målet bör innebära att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Preciseringar:

1. Alla nya beslut om naturreservat eller nationalparker har föreskrifter som inte är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
2. Skyddade områden, som är utsedda som särskilt besöksintressanta, har föreskrifter och skötselplaner som uppdaterats när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
3. Riktlinjer och metoder för zoneringsplanering som planeringsverktyg för friluftsliv inom skyddade områden finns och används i samtliga län samt i kommuner med lämpliga områden
4. Antalet skyddade områden vars syfte är att främja friluftsliv ökar kontinuerligt.
5. Områden som skyddas utan stöd av miljöbalken eller på frivillig väg och som bedöms ha betydelse för friluftslivet bör i dialog med berörda markägare uppmärksammas.

Sammanfattning

Kännedom om skyddad natur är hög och långsiktig tillgång till natur för friluftsliv är mycket viktigt. Skydd av områden ökar både inom stat och kommun, men relativt långsamt inom kommunerna, som ofta bildar tätortsnära områden, viktiga för vardagsfriluftslivet. Närhet till natur är en viktig faktor för att områden ska bli en resurs för vardagligt friluftsliv men skillnaden i närhet till skyddad natur från norr till söder samt befolkning i tätort eller utanför tätort skiljer sig stort. Naturum fyller en viktig funktion för att få mindre naturvana, men naturnyfikna besökare att besöka naturen. Verksamheten ger ett viktigt bidrag till det övergripande målet för friluftspolitikerna gällande ökad kunskap om natur och miljö. Tillgängliggörande av naturen är ytterligare en viktig faktor. Kunskapen ökar om att nationalparker och naturreservat är tillgängliga för friluftsliv. Men samtidigt minskar anslagen för förvaltning av skyddad natur. Det gör att möjligheten att utveckla och underhålla leder, däck, parkeringsytor och friluftsanläggningar tydligt minskar. Det påverkar och försämrar också möjligheten för naturum att bedriva sin verksamhet och hålla öppet. Nationalparker och naturum besöks av flera miljoner besökare varje år. För att bland annat skapa bättre förutsättningar för att följa upp Friluftsmålen med

fokus på skyddade områden pågår utvecklingsarbete på Naturvårdsverket nu och några år framåt.

Resultat

Målet som helhet

Skyddade områden, framför allt kultur-, naturreservat och nationalparker, fyller en viktig funktion för friluftslivet och turism. Här säkras tillgången till områden av god kvalitet för friluftslivet och turismen över överskådlig tid. Samtidigt tillgängliggörs lämpliga områden för att möjliggöra upplevelser för en bred målgrupp.

UTVECKLINGSARBETE FÖR ATT TYDLIGGÖRA SKYDDADE OMRÅDEN SOM RESURS

Det pågår utvecklingsarbete på Naturvårdsverket. Det handlar i grunden om att tydligare och mer strukturerat arbeta målinriktat med friluftslivsarbetet i skyddade områden. En del i arbetet har fokuserat på att bidra till klarhet i, rama in och tolka de skyddade områdenas bidrag till friluftsmålen som helhet. Det har dels utmynnat i ett långsiktigt mål som sammanfattas:

Skyddade områden är en resurs genom att erbjuda en mångfald av natur och friluftsupplevelser som besöks av människor utifrån olika förutsättningar, behov och motiv. Skapar relation till naturen och bidrar samtidigt till hälsa och livskvalitet. Samt erbjuder ett jämlikt och hållbart friluftsliv samtidigt som de är en tillgång för turism och lokalsamhället.

Ytterligare en del som arbetet utmynnat i är ett nationellt målstyrt arbetssätt som är framtaget för att dela in skyddade områden i målklasser⁸⁷. Arbetssättet och målklasserna bidrar i sin utformning till ovanstående mål. I förlängningen ska arbetssättet med målklassningen ge stöd till en strukturerad och utvecklad uppföljning, där en del handlar om utveckling av IT-system (för all förvaltning). En utveckling som också lyfts som viktig i Riksrevisionens utvärdering om Förvaltning av skyddad natur⁸⁸. Uppföljningen ska ge bättre svar på hur friluftslivsarbetet går i de skyddade områdena men även utvecklas i synergi med befintlig. Det finns flera delar kvar att arbeta med över tid.

TILLGÅNG OCH NÄRHET TILL SKYDDAD NATUR

En mycket hög andel av Sveriges befolkning känner till begreppen nationalpark och naturreservat enligt en mätning 2025. I samma undersökning instämmer en starkt övervägande majoritet om att de ger möjlighet till naturupplevelser men även lockar turism. 15 procent av Sveriges land- och sötvattenarealer omfattas av formellt skydd⁸⁹. Det finns olika slags former av formellt skyddad natur och den

⁸⁷ Naturvårdsverket. (2025) Vägledning för målklassning av naturreservat och nationalparker i olika målklasser och fokus. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se>

⁸⁸ Riksrevisionen. (2024) Förvaltningen av skyddad natur, RiR 2024:11.

⁸⁹ Statistiska Centralbyrån (2025), Skyddad natur 2024-12-31 MI 41 Rapport 2025:01

största delen utgörs av naturreservat och nationalparker. Nämndöskärgården blev Sveriges 31:a nationalpark och också den första med marint fokus i Östersjön. Nationalparken är ett exempel på bidrag till att skyddet av Sveriges vattenmiljöer ökar i geografisk omfattning. 2024 hade Sverige skyddat knappt 15 % av havet och 27 % av inlandsvattnen⁹⁰. Förslag till ny nationalpark på Gotland, Bästeträsk, är inlämnat till regeringen⁹¹. 2024 finns 5768 naturreservat, varav 495 är kommunalt skyddade. De av länsstyrelsen nya beslutade naturreservat uppgick till 214 stycken 2024. Störst är ökningen i Norrbottens län med 40 områden. När det gäller kommunalt bildade naturreservat så tillkom 10 stycken 2024, där var ökningen högst i Skåne län, med 4 nya områden. Mellan 2022–2024 har det bildats 26 stycken kommunala naturreservat. De län som är i topp mellan de åren är Skåne län (7st) därefter Stockholms- (5st) samt Dalarnas- och Kronobergs län (vardera 3st). Kommunalt skyddade områden finns i alla län, men med en stor spridning. Stockholms län sticker ut med över 100 kommunala naturreservat Medan Jämtland, Västerbotten, Gotland, Blekinge och Hallands län har några få. I ca 124 kommuner (av 290) finns inga bildade kommunala naturreservat (2024)⁹².

Kommuner kan beviljas upp till 50 procent i bidrag för markåtkomst och inträngsersättning vid bildande av naturreservat⁹³. Tidigare gick det även att få LONA-bidrag för att ta fram underlag inför bildande av kommunala natur- och kulturresevat. Det spelade en viktig roll i att katalysera lokalt områdesskydd särskilt i kommuner där naturreservatsprocessen ännu inte påbörjats⁹⁴. Sedan 2024 har inga nya LONA-projekt kunnat beviljas för det ändamålet på grund av minskade ekonomiska förutsättningar. I Malungs kommun tillkom ett kulturresevat, som nu är 47 stycken i Sverige⁹⁵.

Närhet till natur är en mycket viktig faktor för det vardagliga friluftslivet (se även mål 2 precisering 4 och mål 4 precisering 3). En tredjedel av Sveriges befolkning bor inom 1 km avstånd från skyddad natur. Andelen är fortsatt högst i Stockholm, Örebro och Gotlands län. Men en förbättring har skett i framför allt Blekinge län på grund av flera nya naturreservat i närheten av länets tätorter. 2023 skedde den förbättringen i framför allt Uppsala och Kronobergs län. Det är generellt så att befolkning i tätorter hade närmare till skyddad natur, jämfört med befolkningen utanför tätorter. Befolkningens medelavstånd till skyddade områden är idag 2 kilometer (ingen förändring sedan 2021–2022). Innevånarna i sju län har mindre än 2 km till närmaste skyddat område. Resterande län har 2,1–3,6 km i medelavstånd. På kommunnivå skiljer det nästan 7 kilometer mellan det längsta och kortaste medelavståndet till skyddad natur, då invånarna i Åsele kommun har 7,4 km. Mellan 2023 och 2024 har medelavståndet minskat i flera kommuner exempelvis

⁹⁰ Havs och Vattenmyndigheten (2025), 'Uppdrag om status för skyddet av akvatiska områden, Delredovisning regeringsuppdrag. Dnr 2025-000001

⁹¹ Naturvårdsverket (2025), Framställan Ny nationalpark på norra Gotland, Gotlands län, dnr: NV-02823-19

⁹² Statistiska Centralbyrån. Statistikdatabasen - Beslut om bildande av skyddade områden, antal och areal efter region. År 2020 – 2024 (Uttag 2025-11-10)

⁹³ Naturvårdsverket (2025) Inrätta kommunala naturreservat. Finns på: <https://www.naturvardsverket.se>

⁹⁴ Naturvårdsverket (2010,2011) Att satsa på lokalt naturskydd En utvärdering av kommunernas arbete med skydd av natur (ISBN 978-91-620-6397-9) och Kommunalt naturskydd i lokala naturvårdssatsningen (ISBN: 978-91-620-6392-4)

⁹⁵ Statistiska Centralbyrån (2025), Skyddad natur 2024-12-31 MI 41 Rapport 2025:01. Finns på: <http://www.scb.se>

Alvesta och Boxholm, på grund av flera nya naturreservat ofta belägna i anslutning till tätorter⁹⁶.

För besök på helger eller semester är närheten inte lika viktigt eftersom människor utifrån de perspektiven har en benägenhet att både resa längre och besöka områden under en längre tid. Många skyddade områden är turistiskt intressanta, däribland nationalparker, och besöks oftare på helger och semester.

KVALITETER OCH FRILUFTSVÄRDEN

Människor har olika preferenser när det gäller sin rekreationsmiljö. Preferenserna är inte statiska. Det finns många olika kvaliteter och värden för friluftsliv.

Arbetsättet med målklasser har till syfte att fånga in och skapa möjligheter för goda rekreationsmiljöer för många olika preferenser hos besökare med varierade krav på sin utomhusmiljö. Indelningen av ett läns skyddade områden i målklasser kommer framöver ge en bild av vilka naturmiljöer och friluftsmöjligheter länets skyddade områden erbjuder. Referensramen kommer i möjligaste mån utgå från länets invånares behov.

Ett sätt att mäta kvalitet är att lyfta tystnad som 'värde' för friluftslivet dvs bullerfria områden. Kartläggning finns (från 2024) där en sammanställning visar att majoriteten av nationalparker och naturreservat har låga bullernivåer. Vissa områden, särskilt nära större transportleder, uppvisar högre nivåer. Totalt får 57% av naturreservaten ljudmiljöklass A (< 25 dB), 27% klass B (25 – 35 dB) och 16% klass C (≥ 35 dB)⁹⁷.

För nationalparker är begrepp som stillhet, livskvalitet och rekreation något som förknippas med upplevelsen för besökaren under ett besök⁹⁸.

BESÖKARE TILL NATURUM OCH SVERIGES NATIONALPARKER

Naturum är besökscentrum som ofta ligger i anslutning till skyddad natur. De har en viktig roll i naturvägledningsarbetet och för att skapa kunskap, förståelse och engagemang för värdet av skyddad och allemansrättsligt tillgänglig natur. De kan nå viktiga målgrupper som lyfts inom Friluftsmålen så som barn, unga och mindre vana naturbesökare. De har till syfte att inspirera besökaren att ge sig ut och utforska naturen på egen hand. Antalet besökare är stabilt runt 1,7 miljoner.

I en undersökning om svenska folket syn på nationalparker svarade 87 procent att nationalparker är viktiga för att behålla orörd natur för framtida generationer, motsvarande siffror för 2017 var 85 procent. Samtidigt ökar kunskapen om att nationalparker och naturreservat är tillgängliga för friluftsliv. Samma undersökning visar att en av tre av de svarande har besökt en nationalpark i Sverige under de senaste två åren. De mest besökta nationalparkerna är fortsatt Stenshuvud, Söderåsen, Tyresta och Tiveden. Upplevelsen av kvalitet på anläggningar, information och service minskar. Men fler tycker det är lätt att hitta information

⁹⁶ Statistiska Centralbyrån (2025), Skyddad natur 2024-12-31 MI 41 Rapport 2025:01 och Statistiska Centralbyrån (2024) Skyddad natur 2023-12-31 MI 41 2023A01 Finns på: <https://www.scb.se>

⁹⁷ Naturvårdsverket (2024), Ljudmiljö i naturområden. Finns på: <https://www.naturvardsverket.se>

⁹⁸ Naturvårdsverket (2025) Undersökning om skyddad natur. Svenska folkets syn på nationalparker 2025. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se> (hämtad 2025-11-17)

inför besök (från 57% till 66%) och fler känner sig välkomna (från 80% till 88%) sedan senaste mätningen 2017⁹⁹. Vi ser ett fortsatt stort intresse för Sveriges nationalparker både bland nationella och internationella besökare och turister. Besöksiffrorna har stabiliserat sig sen pandemin. År 2022 var det 2,88 miljoner besökare och 2024 hade man ca 2,76 miljoner¹⁰⁰.

FINANSIERING AV BILDANDE OCH FÖRVALTNING AV SKYDDADE OMRÅDEN

De statliga anslagen 1:14 skydd av värdefull natur och 1:3 åtgärder för värdefull natur är en förutsättning för bildande och förvaltning av statliga skyddade områden, men även för naturums verksamhet. För friluftslivets- och naturturismens värden, är anslaget 1:3 särskilt viktigt för att möjliggöra för en bred målgrupp att besöka skyddad natur. Ett jämlikt friluftsliv innebär inte bara tillgång till områden utan även tillgängligheten till och i området är av största vikt. Det skapas bland annat genom att bra mottagning (entréer) för besökare där tillgängliggörande av leder, information, naturvägledning, anläggningar och infrastruktur är i fokus. Anslagen utgör också en viktig grund för att möjliggöra långsiktigt hållbara besök för friluftsliv och turism. Från år 2023 och framåt har anslaget för arbete med skyddad natur skurits ner kraftigt och stegvist minskat där bristen på medel sannolikt bygger upp en underhållsskuld och minskar möjligheten av att nå mål¹⁰¹. Användande av medel för friluftslivets olika insatser minskar¹⁰². Naturskötseln tar större andel i anspråk¹⁰³. Enligt en sammanställning från STF och Friluftsfrämjandet har friluftsliv och friluftsinfrastruktur i statliga naturreservat och nationalparker minskat med sammanlagt 59 procent under den pågående mandatperioden¹⁰⁴. Nedskärningar av anslaget har långtgående konsekvenser för verksamheten där både skötsel och underhåll minskat och viktiga insatser för friluftsliv uteblivit. Konsekvenser av det redovisas i Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2021–2023 samt 2022–2024.

Även bidragen för naturums verksamhet, framför allt för de med statlig huvudman, har påverkats av stora nedskärningar. Bidraget har nästan halverats sedan 2022 från 58,6 miljoner till 33 miljoner 2024¹⁰⁵. Många naturum har det tufft och har exempelvis dragit ner på personal och aktiviteter vilket påverkar möjligheten att hålla öppet¹⁰⁶.

Precisering 1: Alla nya beslut om naturreservat eller nationalparker har föreskrifter som inte är onödigt

⁹⁹ Naturvårdsverket (2025) Undersökning om skyddad natur. Svenska folkets syn på nationalparker 2025. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se>

¹⁰⁰ Naturvårdsverket (2025) Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2022–2024. Rapport 7188

¹⁰¹ Riksrevisionen. (2024) Förvaltningen av skyddad natur, RiR 2024:11.

¹⁰² Naturvårdsverket (2025) Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2022–2024. Rapport 7188

¹⁰³ Riksrevisionen. (2024) Förvaltningen av skyddad natur, RiR 2024:11.

¹⁰⁴ Friluftsfrämjandet. Svenska TuristFöreningen (2025) Artikel: 59 procent lägre anslag för friluftsliv och natur trots budgetsatsning. Finns på: <http://www.svenskaturistforeningen.se> (mars 2025)

¹⁰⁵ Naturvårdsverket (2023) Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2020–2022. ISBN 978-91-620-7098-4

¹⁰⁶ Naturvårdsverket (2025) Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2022–2024. Rapport 7188

ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet

Att följa upp preciseringen är mycket svårt. Det är en relativt subjektiv bedömning om en föreskrift är onödigt ingripande för friluftslivet och den organiserade verksamheten eller inte. Det beror många gånger på vad som är inskränkt, vem som anser att en föreskrift är inskränkande och därmed vad konsekvensen blir för den som anser sig drabbad. Naturvårdsverket arbetar löpande med vägledning, diskussion och dialog kopplat till ämnet och för att föreskrifter ska vara tydligt motiverade för att påvisa att de är nödvändiga för att undvika att syftet med skyddet påverkas.

Precisering 2: Skyddade områden, som är utsedda som särskilt besöksintressanta, har föreskrifter och skötselplaner som uppdaterats när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet

I det nationella målklasssystemet¹⁰⁷ kan Målklass A områdena (men även vissa målklass-B1-områden) sägas utgöra länens särskilt besöksintressanta områden. Dels utifrån att dessa områden medför störst möjligheter till att upplevas för flest människor utifrån ett stort fokus på tillgänglighet. Och dels utifrån att de oftast är de mest välbesökta, intressanta områdena för friluftsliv och turism. Innan det går att följa upp vilka dessa områden är och hur stor andel de utgör behöver länsstyrelserna justera in sina befintligt skyddade områden i det nationella systemet. Det kan ske inom en tvåårsperiod (beroende på ekonomiska och personella förutsättningar) men arbete kvarstår innan dess¹⁰⁸. Därefter finns möjlighet att följa upp särskild besöksintressanta områden samt om beslut, föreskrifter och skötselplaner inte hindrar genomförande av prioriterade insatser gällande säkerhet, hållbart friluftsliv, organiserad verksamhet och tillgänglighet inom dessa.

Precisering 3: Riktlinjer och metoder för zoneringsplanering som planeringsverktyg för friluftsliv inom skyddade områden finns och används i samtliga län samt i kommuner med lämpliga områden

Nationella riktlinjer och metoder för zoneringsplanering som planeringsverktyg med besökarperspektiv för hållbart friluftsliv och för ändamålsenlig förvaltning saknas fortfarande vilket medför att metoden inte tillämpas systematiskt av län och kommuner. En enkätundersökning¹⁰⁹ genomfördes 2025 med fokus på att fånga in behov av vägledning. Målgruppen var personer som arbetar med förvaltning av statligt skyddade områden. Resultatet visade på ett lågt behov av vägledning kring zoneringsplanering i förhållande till behov av annan vägledning. En plan som omfattar

¹⁰⁷ Naturvårdsverket. (2025) Vägledning för målklassning av naturreservat och nationalparker i olika målklasser och fokus. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se> (hämtad 2025-11-17)

¹⁰⁸ Naturvårdsverket. (2025) Klassa skyddade områden i målklasser. Aktuellt. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se> (hämtad 2025-11-17)

¹⁰⁹ Naturvårdsverket (2025) Enkät för att kartlägga behovet av vägledning och stöd samt kurser inom förvaltning av skyddad natur. Dnr: NV-00480-25

behov av vägledning och prioritering för all förvaltning i skyddade områden ska tas fram.

Precisering 4: Antalet skyddade områden vars syfte är att främja friluftsliv ökar kontinuerligt

Antalet skyddade områden ökar kontinuerligt. I många naturreservat anges friluftsliv som ett syfte parallellt med att bevara biologisk mångfald, naturtyper och arter. Antalet skyddade områden med syfte friluftsliv ökar därmed också. Däremot finns det brister i vägledningen kring hur syftet för friluftsliv ska utvecklas och värnas. Nästan 30 procent av Sveriges nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden har bildats med syftet att tillgodose områden för friluftslivet. Under åren 2023–2024 tillkom 66 naturreservat med syften kopplat till friluftsliv och 25 områden med preciseringen tätortsnära¹¹⁰

Uppgifterna i tabellerna kommer från data registrerad i VIC Natur¹¹¹ och avser nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden.

Tabell 1 Skyddade områden med beslut från 2019-11-01 till 2025-10-29, syfte friluftsliv och undersyfte tätortsnära

Skyddsform	Totalt antal	Med syfte friluftsliv	Andel syfte friluftsliv	Varav tätortsnära	Andel tätortsnära
Nationalparker	1	1	100%	0	
Naturreservat	787	344	44%	70	9%
Naturvårdsområden	0	0		0	
Totalt	788	345	44%	70	9%

Tabell 2 Skyddade områden med beslut från 2019-11-01 till 2023-10-31, syfte friluftsliv och undersyfte tätortsnära

Skyddsform	Totalt antal	Med syfte friluftsliv	Andel syfte friluftsliv	Varav tätortsnära	Andel tätortsnära
Nationalparker	0	0		0	
Naturreservat	456	215	47%	52	11%
Naturvårdsområden	0	0		0	
Totalt	456	215	47%	52	11%

I 2023 års uppföljning¹¹² finns tabeller som redovisas hur antalet skyddade områden med syfte friluftsliv och undersyfte tätortsnära sett ut historiskt mellan 2013–2019.

Precisering 5: Områden som skyddas utan stöd av miljöbalken eller på frivillig väg och som bedöms ha

¹¹⁰ Statistiska Centralbyrån (2025), Skyddad natur 2024-12-31 MI 41 Rapport 2025:01 och Statistiska Centralbyrån (2024) Skyddad natur 2023-12-31 MI 41 2023A01 Finns på: <https://www.scb.se>

¹¹¹ VIC Natur, Metria 2025.

¹¹² Naturvårdsverket (2023) Uppföljning av målen för friluftslivspolitiken 2023. ISBN 978-91-620-7123-3 Finns på: <http://www.naturvardsverket.se>

betydelse för friluftslivet bör i dialog med berörda markägare uppmärksammas

Ingen ytterligare uppföljning av preciseringen har gjorts sedan förra uppföljningen. Det är oklart om preciseringen går att följa upp utifrån hur begreppet ska tolkas eller tillämpas och vem som ska ansvara för det.

Analys

För att öka förutsättningarna att nå målet behöver fler insatser genomföras. Det görs mycket viktigt och relevant arbete redan idag i de skyddade områdena. Men minskade anslag till (statligt) bildande av nya områden och förvaltning av befintliga försämrar både tillgång och förutsättningarna för att tillgängliggöra, marknadsföra och möjliggöra friluftsliv och turism för en bred målgrupp. Där de människor för vilka tillgängliga naturmiljöer är helt avgörande drabbas först.

Att ha tillgång till natur och närhet till att besöka naturen är viktigt. Kommunerna har en viktig roll i fråga om sociala värden i tätortsnära natur och att säkra långsiktig tillgång till friluftsliv. Även om antalet skyddade kommunala områden ökar så saknar många kommuner kommunalt bildade naturreservat. Kommuner kan få statligt bidrag, tidigare via LONA, när de ska bilda naturreservat utifrån vissa kriterier¹¹³. Möjlighet att få bidrag för satsningar kopplat till friluftsliv och tillgänglighet till natur har tidigare varit möjlig inom LONA. Ekonomiskt stöd, exempelvis i form av bidrag, är viktiga insatser för att bidra till ett främjandearbete för en tillgänglig natur för alla. Minskade förutsättning kring finansiering kan försämra möjligheten till att tillgång till friluftsliv säkras, att närhet till områden förbättras, möjlighet till utveckling av tillgänglighet i områden möjliggörs och ett mer jämlikt friluftsliv skapas.

Det är tydligt att skyddade områden har en viktig roll i att bidra till både friluftsliv i vardagen, och som turistmål. För att skyddade områden ska bli en resurs för alla samhällsklasser finns behov att tydligare sammanställa dessa hinder för friluftsliv och rikta insatser mot målgrupper som fullt ut inte nås idag. En riktad insats kan vara ökad samverkan med funktionshindersorganisationer och ökad kunskap kring vilka kommunikationskanaler som bör användas för att bättre nå ut till potentiella besökare vi inte når idag. Det för att öka kännedom och information om de befintligt tillgängliga och upplevelserika områden vi har redan idag.

Naturvårdsverket har sedan förra uppföljningen påbörjat utveckling av ett målstyrt arbetssätt där en del är den vägledning kring målklassning av skyddade områden tagits fram. Ytterligare delar behövs för att utveckla, förstärka och förbättra arbetet i skyddade områden i syfte att bättre bidra till Friluftsmålen och tydliggöra nuläget. Men förutsättningar för att utveckla arbetet står i relation till befintliga resurser.

¹¹³ Naturvårdsverket (2016) Vägledning för statligt markåtkomstbidrag till kommuner för skydd av värdefull natur. Finns på: <http://www.naturvardsverket.se>

Mål 8: Ett rikt friluftsliv i skolan

Ansvariga myndigheter: Naturvårdsverket, Skolverket

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara ett rikt friluftsliv i skolan. Detta bör innebära att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

Som preciseringar kan användas att barn och elever inom förskola, skola och fritidshem:

1. ges goda möjligheter till friluftsliv och utomhusvistelse,
2. får kunskaper om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling,
3. att hänsyn tas till individens förutsättningar och behov att få tillgång till ett rikt friluftsliv.

Sammanfattning

Läroplaner för förskolan, grundskolan och motsvarande skolformer samt fritidshem och insatser från myndigheter och civilsamhälle ger ett starkt stöd för friluftsliv i de nämnda skolformerna. Trots konkreta insatser och möjlighet till kompetensutveckling varierar aktiviteter som stimulerar friluftsliv i skolan mellan kommuner. Lärare vittnar om svårigheter att nå läroplanens mål inom friluftsliv. Många grundskolor har behov av att utveckla sitt arbete inom lärande om hållbar utveckling. Det saknas fortsatt underlag för att kunna följa upp målet och de flest av de tidigare föreslagna insatserna är inte genomförda.

Resultat

Målet som helhet

Friluftsliv har fortsatt ett starkt stöd i läroplanerna för de skolformer som uppföljningen gäller, men det saknas underlag för uppföljning av hur undervisningen kopplat till friluftsliv, utifrån relaterade mål i de nämnda läroplanerna, uppnås. Många studier visar på positiva hälsovinster för barn och unga att vara ute i naturen. Enligt Skolverkets rapport Attityder i skolan 2024¹¹⁴ uppger var tredje elev i mellanstadiet och hälften av eleverna i högstadiet och gymnasieskolan att de känner sig stressade i skolan varje dag eller några gånger i

¹¹⁴ Skolverket, 2024: Attityder till skolan 2024 Delrapport 1: Elevers och lärares trivsel, motivation och stress

veckan. Folkhälsomyndigheten¹¹⁵ föreslog 2025 flera insatser med koppling till friluftsliv i skolan i syfte att främja barn och ungas hälsa.

De reviderade läroplanerna för grundskolan, fritidshemmet och motsvarande skolformer (Lgr22, Lgra22, Lsam22 och Lspec22) har implementerats under uppföljningsperioden. I dessa finns ett fortsatt stöd för att i undervisningen behandla allemansrätten, hållbar utveckling, samt för utevistelse och friluftsliv. Hållbar utveckling kopplar till utevistelse och friluftsliv, exempelvis genom att fältstudier och hållbar utveckling ingår i det centrala innehållet i kursplanerna för biologi och geografi för årskurs 7-9. Även läroplanen för förskolan (Lpfö18) har fortsatt stöd för motsvarande områden. Under uppföljningsperioden har nya ämnesplaner för gymnasieskolan och motsvarande skolformer (Lgy 25 och Lgya 25, och relaterade ämnesplaner för komvux gymnasial nivå) trätt i kraft men dessa kommenteras inte vidare utifrån avgränsningar i uppföljningen av målet friluftsliv i skolan.

Skolverket har utvecklat stödmaterial för kompetensutveckling, exempelvis moduler, som kan främja utevistelse och naturkontakt i skolan. Modulerna har under uppföljningsperioden kompletterats med ett material för lärare i förskola och förskoleklass så att det nu finns moduler för lärare från förskola till gymnasieskola. Ytterligare ett stöd för kompetensutveckling inom området är en webbkurs i utomhusdidaktik som under de senaste två åren haft 854 deltagare.

Naturskolorna

Naturskolorna erbjuder aktiviteter för skolklasser och utbildningar för lärare som innefattar exempelvis utomhuspedagogik, allemansrätten och hållbar utveckling. Erbjudande från naturskolorna varierar från kommun till kommun. I dialog med Skolverket lyfter en del naturskolor att resurserna för verksamheten har minskat. En negativ trend är att 22 procent av 219 kommuner uppger att de arbetar genom kommunala naturskolor vilket är en lägre siffra än de senaste åren (27 procent 2023).¹¹⁶ I naturskolornas arbete erbjuds stöd för aktiviteter som ger barn och elever med olika förutsättningar tillgång till utevistelse liksom att koppla verksamheten till hållbar utveckling. Naturskolorna är anslutna till Naturskoleföreningen, som verkar för att stödja och främja utveckling av utomhuspedagog. Naturskoleföreningen erbjuder också fortbildning.

Friluftslivsorganisationernas underlag om friluftsliv i skolan

Naturskolorna erbjuder aktiviteter i de kommuner de är verksamma i för skolklasser och utbildningar för lärare som innefattar exempelvis utomhuspedagogik, allemansrätten och hållbar utveckling. I dialog med Skolverket lyfter en del naturskolor att resurserna för verksamheten har minskat. En negativ trend är att 22 procent av 219 kommuner uppger att de arbetar genom kommunala naturskolor vilket är en lägre siffra än de senaste åren (27 procent 2023).¹¹⁷

¹¹⁵ Folkhälsomyndigheten, 2025: [Ett rörelselöft för hela samhället: en struktur för främjande av fysisk aktivitet – med fokus på barn och unga](#).

¹¹⁶ Sveriges Friluftskommun 2025

¹¹⁷ Naturvårdsverket, 2025: [Sveriges Friluftskommun 2025. Rapport 7195](#).

Precisering 1: Barn och elever ges goda möjligheter till friluftsliv och utomhusvistelse

För att barn och elever ska ges goda möjligheter behövs både faktiska friluftaktiviteter och platser att bedriva dessa aktiviteter på. I undersökningen Sveriges friluftskommun¹¹⁸ uppgav 41% av 219 svarande kommuner att de genomfört omfattande aktiviteter för att stimulera friluftsliv riktade till förskolor och grundskolor 2024, och 43 % 2023. Det är ungefär samma omfattning som tidigare år. Man bör notera att 13 procent uppger att de inte gör några insatser alls. Enligt Friluftsförbundets lärarenkäten¹¹⁹ 2023 riktad till lärare som undervisar i naturvetenskap och idrott och hälsa visar att andelen friluftsliv i ämnet idrott och hälsa är litet. Ungefär hälften av idrottslärarna uppger att mindre än tio procent av lektionstiden läggs på friluftsliv, trots att det är ett viktigt innehåll i ämnet Idrott och hälsa. Sju av tio idrottslärare uppger att det skulle vara lättare att nå läroplanens mål för friluftsliv om friluftsdagarna var obligatoriska. Mer än fyra av tio av de svarande kommunerna (44 procent) uppger att de kan ange konkreta exempel på samarbeten mellan skolor och lokala eller regionala friluftsförbund, vilket är en positiv trend de senaste två åren. Tre av tio (30 procent) kommuner anger att de inte har något samarbete.

Under 2023–2024 har friluftslivsorganisationerna genomfört omfattande insatser för att stärka friluftslivet i skolan i samverkan med skolor.¹²⁰ Sportfiskarna har genom projektet Klassdraget nått cirka 17 500 barn från 700 skolklasser, och genom projektet Skolbäcken har ytterligare 4 287 elever deltagit i praktiskt natur- och fiskevårdsarbete. Fiskelov och Artkampen har engagerat över 13 000 barn i friluftaktiviteter under loven. Dessutom har 891 pedagoger och ledare deltagit i fortbildningar kopplade till Skolbäcken. Friluftsförbundet har samarbetat med skolor och forskare för att utveckla utomhuspedagogik, och genom projektet "Naturen som återhämtning" har cirka 300 elever och 20 lärare fått ökad kunskap om friluftsliv. BirdLife Sverige har genom projektet Naturlänken nått 2 500 barn, 700 pedagoger och 2 400 övriga deltagare med skolmaterial, inspirationsträffar och naturaktiviteter. Insatserna har lett till ökad kunskap, engagemang och fler möjligheter till naturupplevelser under skoltid, särskilt för barn och unga som annars står långt från friluftslivet.

Samverkansorganet Skogen i Skolan erbjuder fortsatt kompetensutveckling för både lärare och aktiviteter för elever såsom "Grip on".¹²¹ Ytterligare en organisation med erbjudanden inom området är Håll Sverige Rent vars program Grön flagg är Sveriges största hållbarhetscertifiering inom skolväsendet. Naturskyddsföreningen lade ned sin skolverksamhet 2025 på grund av minskade ekonomiska resurser.

På regional nivå gör länsstyrelserna insatser gentemot skolan via naturumverksamheten samt genom särskilda insatser. Antal besök av skolelever i naturum har efter en återhämtning efter pandemin åter sjunkit något, till 30 075

¹¹⁸ Naturvårdsverket, 2025: [Sveriges Friluftskommun 2025. Rapport 7195](#).

¹¹⁹ Friluftsförbundet, 2025: [Mer tid ute - Rapport om friluftsliv i skolan - Friluftsförbundet](#)

¹²⁰ Svenskt Friluftsliv, 2024 och 2025: Återrapportering av statsbidraget till friluftslivsorganisationerna 2023-2024.

¹²¹ [Skogen i Skolan - Vi ökar skolelevers kunskap om skogen & dess många värden.](#)

besök 2024.¹²² Flera länsstyrelsen har fortsatt göra insatser i samverkan med skolorna som till exempel möjlighet till friluftsdagar med naturpedagog, utlåning av friluftslådor med utrustning, Skogsmullekartor i tätortsnära lägen samt insatser inom beredskap och friluftsliv.¹²³

Tillgång till natur- och grönområden

Tillgång till natur nära skolor är en förutsättning för att utöva friluftsliv på skoltid. Tidigare kartläggningar visar att skolgårdarna krymper och att många skolor saknar natur i närheten. Inga nya uppföljningar av skolgårdar finns från perioden 2023-2025. 63 procent av 219 kommuner uppger att över 80 procent av skolorna har tillgång till natur inom 300 meter.¹²⁴ Runt om i landet pågår flera projekt för att förgröna skolgårdar. Under 2024 - 2025 gjordes flera myndighetsgemensamma insatser för att stärka kommunernas arbete för gröna skolgårdar.¹²⁵ Folkhälsomyndigheten föreslog 2025¹²⁶ att det i tillståndsgivningen för skolverksamhet ska finnas kriterier som tar hänsyn till hälsofrämjande miljöer, som till exempel en skolgård, samt att det görs regelbundna uppföljningar av grönstruktur och skolgårdar.

Precisering 2: Kunskaper om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling

Insatser för att stärka skolans undervisning i hållbar utveckling motiveras bland annat utifrån att Skolinspektionens kvalitetsgranskning av lärande i hållbar utveckling¹²⁷ visar att få skolor, bland de som studerats, når hög kvalitet i sitt arbete med lärande för hållbar utveckling. Skolverket har under uppföljningsperioden startat ett digitalt nätverk inom lärande för hållbar utveckling med 200 deltagare som ger stöd i bland annat utomhusdidaktik. Skolledare erbjuds sedan 2024, att tillsammans med en utvecklingsdrivande lärare/förskollärare, följa en digital utbildning inom lärande för hållbar utveckling. Skolverket anordnade 2024 ett webinarium om friluftsliv tillsammans med Naturvårdsverket och representanter för länsstyrelser och naturskolan. Sedan 2023 arrangeras den årliga konferensen i lärande för hållbar utveckling med cirka 150 deltagare per år, med återkommande seminarier med inriktning mot utevistelse och friluftsliv. Till Utmärkelsen skola för hållbar utveckling inkommer årligen 50 - 100 ansökningarna till Skolverket i vilka naturkontakt och utevistelse är återkommande inslag.

Precisering 3: Hänsyn tas till individens förutsättningar och behov att få tillgång till ett rikt friluftsliv.

Preciseringen är bred och omfattar grundprinciper för undervisning oavsett verksamhetsområde varför preciseringen är svår att följa upp. I naturskolornas

¹²² Naturvårdsverket, 2025: [Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2022–2024. Rapport 7188.](#)

¹²³ Återrapportering av Länsstyrelsens regeringsuppdrag om friluftsliv 2025. Naturvårdsverkets diarienummer NV-00067-25.

¹²⁴ Naturvårdsverket, 2025: [Sveriges Friluftskommun 2025. Rapport 7195.](#)

¹²⁵ [Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan](#)

¹²⁶ Folkhälsomyndigheten, 2025: [Ett rörelselöft för hela samhället: en struktur för främjande av fysisk aktivitet – med fokus på barn och unga.](#)

¹²⁷ Skolinspektionen, 2023: [Skolors arbete med lärande för hållbar utveckling.](#)

program är det centralt att stödet för friluftsliv och utevistelse erbjuder möjligheter för elever med olika förutsättningar.

Analys

Uppföljningen visar att målet om ett rikt friluftsliv i skolan har fortsatt starkt stöd i läroplanerna för de skolformer som uppföljningen gäller och genom insatser från myndigheter och civilsamhället. Samtidigt saknas granskningar av över hur undervisningen bedrivs med koppling till friluftsliv i skolorna och utifrån detta är den långsiktiga utvecklingen för målen fortsatt oklar. Lärare i Idrott och hälsa vittnar om att endast tio procent av undervisningen i ämnet kopplar till friluftsliv. Naturskolornas möjlighet att bidra till elevers utevistelse och lärares kompetensutveckling har minskat vilket troligen beror på kommuners försämrade ekonomi. Skolinspektionen visar i en granskning att undervisningen i hållbar utveckling kan utvecklas i många grundskolor vilket har bidragit till att Skolverket har utvecklat utbudet av kompetensutvecklande insatser, något som kan ge långsiktiga effekter på målets utveckling. Samverkan mellan civilsamhället och skolor är en viktig del för att bedriva friluftslivundervisning i skolorna men en samlad bild av verksamheten saknas.

Tillgång till natur i närheten av skolor och minskade skolgårdar är fortsatt viktiga frågor att adressera. Flera utmaningar kvarstår för att friluftsliv i skolan ska nå alla elever:

- Ojämn tillgång till natur och friluftaktiviteter mellan och inom kommuner.
- Fortsatt brist på underlag om hur friluftsliv bedrivs i skolorna
- Begränsade resurser för naturskolor och civilsamhällesorganisationer.
- Behov av samverkan mellan myndigheter, exempelvis Skolverket, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.

Mål 9. Friluftsliv för god folkhälsa

Ansvarig myndighet: Folkhälsomyndigheten

Målet innebär att skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Vetenskapligt grundad kunskap om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, regioner, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

Preciseringar:

1. Genomförandet av effektiva insatser följs upp i kommuner. Det följs också upp hur samverkan mellan kommuner, landsting och den ideella sektorn skapar förutsättningar för fler människor att bli eller förbli fysiskt aktiva genom friluftsliv.
2. Evidensbaserade indikatorer som belyser sambandet mellan friluftsmiljöer och hälsa etableras.
3. Utifrån aktuell forskning sammanställs kunskaper om effektiva metoder och insatser som främjar vistelser i friluftsmiljöer och hälsa. Dessa sprids till kommuner, landsting, ideella organisationer och andra berörda aktörer.
4. Antalet kommuner som uppnår kriterierna fastställda för Sveriges friluftskommun ökar.

Sammanfattning

Friluftslivet har blivit en alltmer viktig folkhälsoarena. Uppföljningsperioden kännetecknas av nya statliga satsningar som stärker friluftslivsarbetet utifrån att främja både rörelse och psykisk hälsa. Det är positivt med satsningarna samtidigt som långsiktigheten kan bli en utmaning för de uppdrag som är riktade och tidsbegränsade. Data tyder på att personer med god hälsa är ute i natur oftare och att det finns skillnader mellan olika grupper. Pågående arbete med utvecklad friluftslivsstatistik utifrån ett folkhälsoperspektiv gynnar fortsatt uppföljning och ökad kunskap.

Resultat

Målet som helhet

I förra uppföljningen 2023 uppmärksammades nya satsningar med fysisk aktivitet och en aktiv fritid i fokus tillsammans med friluftsliv. Den utvecklingen har fortsatt med nya statliga initiativ. Även inriktningen på psykisk hälsa har stärkts genom nya satsningar.

En av satsning som omnämndes i senaste uppföljningen är regeringsuppdraget *Ett rörelselöft för hela samhället*¹²⁸ med förslag på en struktur på hur olika samhällssektorer kan bidra till att främja rörelse och minska stillasittandet, särskilt bland barn och unga, och där friluftsliv har en central roll. Förslaget inkluderar nationellt planeringsstöd för bostadsnära natur och krav på konsekvensanalys vid ny bebyggelse i natur- och grönområden. Även Fritidskortet omnämndes senast. Det lanserades hösten 2025 och ger barn och ungdomar (8–16 år) möjlighet till meningsfull fritid inom idrott, kultur och friluftsliv oavsett familjens ekonomi. Första uppföljningen av Fritidskortet görs i början av 2026.¹²⁹

Ett statsbidrag riktat till organisationer inom civilsamhället som arbetar med rörelsefrämjande aktiviteter, inklusive friluftsliv, och inte omfattas av stöd via Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv är en ny satsning. Det ska ge fler vägar till ökad rörelse och aktiv fritid.¹³⁰ Andra nya satsningar är förberedelserna för en nationell kraftsamling under 2026 för ökad vardagsrörelse och inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för fysisk aktivitet¹³¹. Satsningarna utvecklas i dialoger med kommuner och regioner, civilsamhällesorganisationer samt relevanta myndigheter. Här förväntas bland annat friluftslivssamordnarna på länsstyrelsernas vara viktiga för planering och genomförande.

Centrum för idrottsforskning (CIF) har utökat sitt fokus till friluftsliv, inte minst via regeringsuppdraget om anläggningar för friluftsliv¹³². CIF följer också upp stöden till idrottsrörelsen där föreningar som bedriver friluftsliv ingår.¹³³

Nya nationella strategier för psykisk hälsa och suicidprevention¹³⁴ samt mot ensamhet¹³⁵ betonar vikten av hållbara livsmiljöer och tillgång till natur. Folkhälsomyndigheten har delat ut statsbidrag till friluftslivsorganisationer utifrån dessa strategier. Läs om detta i avsnittet om mål 2 Starkt engagemang och samverkan.

Precisering 1: Följa upp effektiva insatser och samverkan mellan kommuner, regioner och den ideella sektorn

Samverkan mellan länsstyrelser, kommuner, regioner och föreningsliv är omfattande. Arbetet med fokus på friluftsliv för att främja folkhälsan har intensifierats något över tid¹³⁶. Exempel på insatser är arbete för tillgång till natur,

¹²⁸ Ett rörelselöft för hela samhället: en struktur för främjande av fysisk aktivitet – med fokus på barn och unga. Folkhälsomyndigheten, 2025.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/35f1b256e6c54c3cb3bcdafa1f861a560/ett-rorelseloft-for-hela-samhallet-med-fokus-pa-barn-och-unga.pdf> (hämtad 2025-10-01).

¹²⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/fritidskort-for-barn-och-ungdomar/> (hämtad 2025-10-01).

¹³⁰ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/statsbidrag/beviljade-medel/beviljade-medel-2025/statsbidrag-till-organisationer-inom-civila-samhallet-som-arbetar-med-rorelseframjande-aktiviteter-2025/> (hämtad 2025-10-01).

¹³¹ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Folkhälsomyndigheten

¹³² <https://centrumforidrottsforskning.se/idrotts-och-friluftslivsanlaggningar> (hämtad 2025-11-17).

¹³³ Statens stöd till idrotten – uppföljning 2024. Centrum för idrottsforskning.

¹³⁴ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2025/01/skr.-20242577> (hämtad 2025-10-03).

¹³⁵ Tillsammans för god gemenskap i hela befolkningen - En nationell strategi mot ensamhet <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/709cc0cc56844c2ca8890b9b134ab4f6/tillsammans-god-gemenskap-hela-befolkningen.pdf> (hämtad 2025-10-03).

¹³⁶ 2023 respektive 2024 års redovisning av länsstyrelsernas arbete med friluftsliv. Naturvårdsverket.

lättillgängliga leder, fysisk aktivitet på recept i naturen och kunskapshöjande åtgärder. LONA-bidraget har varit ett viktigt verktyg för lokalt friluftslivsarbete och önskan är att bidraget återinförs¹³⁷.

Civilsamhället står för en stor del av verksamheten inom friluftsliv i Sverige. Svenskt Friluftsliv har fått särskilda riktade medel för satsningar som ökar äldres delaktighet i friluftslivet¹³⁸, erbjuder naturbaserade aktiviteter för att främja psykisk hälsa¹³⁹, främjar ökad inkludering för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF)¹⁴⁰ och för satsningar i områden där människor i lägre utsträckning deltar i friluftsverksamhet¹⁴¹. Läs mer i avsnittet med mål 2 Starkt engagemang och samverkan.

Allmänna arvsfonden stöttar många projekt där flera har inriktning på friluftsliv och folkhälsa, till exempel Friluftsfrämjandets projekt Friluftsliv för psykisk hälsa (2022–2025)¹⁴² där över 400 personer från cirka 70 kommuner och fem regioner genomgått utbildningen. Enligt Friluftsfrämjandet används metoden idag av cirka 50 verksamheter över landet.

Precisering 2: Evidensbaserade indikatorer som belyser sambandet mellan friluftsmiljöer och hälsa

Sambandet mellan friluftsmiljöer, utevistelse och hälsa är viktigt att belysa för att se hur friluftsliv leder till bättre hälsa hos individen och till en god folkhälsa. Därför är det avgörande att identifiera hur utövandet fördelas mellan olika grupper som bland annat kön, ålder, hälsa och socioekonomi. I uppföljningen 2023 sågs skillnader i hur ofta man är utomhus i park, natur- eller grönområde beroende på om man anger en bra/mycket bra hälsa eller dålig/mycket dålig hälsa. Jämfört med nyare siffror är de som anger att de har en bra eller mycket bra hälsa fortsatt ute i högst grad. Skillnaden mellan åren är betydande. Frågan har ställts två gånger i den Nationella folkhälsoenkäten, 2022 och 2024.

Tabell 3. Resultat från Nationella folkhälsoenkäten Ute ofta 2022 och 2024 (andel i procent).

	Kvinnor		Män	
	2022	2024	2022	2024
Bra eller mycket bra hälsa	80,4	66,8	71,6	62
Någorlunda hälsa	72,7	60,4	65,5	56,4
Dålig eller mycket dålig hälsa	54,8	48,3	52,7	37,8
Fråga: Hur ofta är du utomhus i park, natur- eller grönområden (tänk även på sjöar, vattendrag och hav)?				

¹³⁷ 2023 respektive 2024 års redovisning av länsstyrelsernas arbete med friluftsliv. Naturvårdsverket.

¹³⁸ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/01/satsning-pa-friluftsliv-for-aldre-personer/> (hämtad 2025-10-03).

¹³⁹ https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/stod-till-svenskt-friluftsliv-for-att-framja-psykisk-halsa/?mtm_campaign=Pressmeddelande&mtm_source=Pressmeddelande&mtm_medium=email (hämtad 2025-10-03).

¹⁴⁰ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/04/satsning-for-att-framja-okat-deltagande-i-idrott-och-friluftsliv-for-personer-med-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar/> (hämtad 2025-10-03).

¹⁴¹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/regeringen-satsar-for-att-starka-barns-och-ungas-villkor-i-utanforslopsomraden/> (hämtad 2025-10-06).

¹⁴² <https://www.friluftsframjandet.se/om-oss/friluftsliv/friluftsliv-for-alla/psykisk-ohalsa-friluftsliv/> (hämtad 2025-09-30).

Folkhälsomyndigheten fick 2025 i uppdrag att ta fram utvecklad statistik om friluftslivet¹⁴³, ur ett folkhälsoperspektiv, för att bättre följa olika gruppers friluftsutövande. En kartläggning av befintliga undersökningar är grunden för att identifiera kunskapsluckor och för att undersöka hur framförallt befintliga undersökningar bör utvecklas för att bättre mäta relationen natur och friluftsliv med hälsa. Uppdraget återrapporeras till regeringen senast den 31 mars 2026.

Precisering 3: Kunskap ställs samman utifrån aktuell forskning

Friluftsliv är en viktig arena för att möta folkhälsans utmaningar, som stillasittande, övervikt och psykisk ohälsa. Naturkontakten främjar både fysisk och psykisk hälsa på flera sätt.

Myndigheters samarbete kring ”Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan”¹⁴⁴ fortsatte 2023–2025 med välbesökta webinarier och digitala workshops där framförallt många kommuner och länsstyrelser deltagit. Konceptet fick även en avknoppning i stödmaterialet ”Vardagsnära skog är bra för folkhälsan”¹⁴⁵. Läs mer i mål 4 kapitlet.

Forskning visar att gröna miljöer gynnar barns hälsa och utveckling. Rapporten ”Grönskans kvaliteter och barns hälsa”¹⁴⁶ redogör för hälsoeffekter utifrån naturmiljöers egenskaper som exempelvis grönskans storlek, variation, omfattning och trädets olika egenskaper liksom att grönska även bland annat kan fungera som en barriär, förhindra förorenad luft och dämpa buller^{147, 148}.

Många regioner och kommuner arbetar med naturaktiviteter på recept och liknande. Aktiviteterna är i hög grad del av hälso- och sjukvårdens arbete med Fysisk aktivitet på recept (FaR) och används främst till personer med stressrelaterad ohälsa, utmattningssyndrom, depression och ångest. Utmaningar som lyfts är exempelvis brist på uppföljning och evidens kring naturvistelse för hälsa.¹⁴⁹

Precisering 4: Antalet kommuner som uppnår kriterierna fastställda för Sveriges friluftskommun ökar

Undersökningen Sveriges friluftskommun följer utvecklingen i kommunernas arbete med friluftsliv. Undersökningen visar att 79 procent (2024) och 76 procent (2025) av kommunerna svarat. En indikator för att mäta utvecklingsriktning av kommunernas friluftslivsarbete är medianpoängen. Medianpoängen för

¹⁴³ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Folkhälsomyndigheten

<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rblid=25365> (hämtad 2025-10-09).

¹⁴⁴ <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/var dagsnara-natur/> (hämtad 2025-10-10).

¹⁴⁵ <https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/skogens-sociala-varden/skog-och-halsa/var dagsnara-skog-ar-bra-for-folkhalsan/> (hämtad 2025-10-10).

¹⁴⁶ Grönskans kvaliteter och barns hälsa. Folkhälsomyndigheten, 2024.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/96b79377bc224dfcb94de3b4996b2d4a/gronskans-kvaliteter-barns-halsa-kunskapsstod.pdf> (hämtad 2025-10-10).

¹⁴⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/7bf611ddec9c42d68fa6e8806c1d763d/planera-for-frisk-luft-for-vara-forskole-och-skolbarn.pdf> (hämtad 2025-10-16).

¹⁴⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/g/grona-miljoer-for-barns-jamlika-halsa/> (hämtad 2025-11-16).

¹⁴⁹ Naturvårdsverket, 2025. Nationell kartläggning. Opublicerat material.

kommunernas friluftslivsarbete är stabil, med en liten ökning jämfört med tidigare år.

Analys

Friluftslivet främjar folkhälsa och motverkar ohälsa. Natur och friluftsliv är en betydande arena för människans välmående, såväl fysiskt som psykiskt. Natur- och kulturmiljöer bjuder in till lek och rörelse för människor i alla åldrar men också till återhämtning och lugnare aktiviteter. Även som plats för social samvaro i både spontan och i mer organiserad form är den betydelsefull. Med flera nya satsningar inom mål 9 bedöms utvecklingsinriktningen som fortsatt positiv.

I uppföljningen 2023 konstaterades att hälsoaspekterna kring natur och friluftsliv blivit mera synligt, i synnerhet kring fysisk aktivitet, och att friluftsliv fanns med uttalat inom flera satsningar. Denna positiva utveckling har fortsatt, inte bara för satsningar inom fysisk aktivitet utan också för att främja psykisk hälsa. Mycket av satsningarna ska ske lokalt och regionalt. Friluftslivssamordnarna vid länsstyrelserna, som har upparbetade nätverk med framförallt kommuner, regioner och föreningsliv, är en viktig resurs för genomförandet.

Genom uppdraget om utvecklad statistik om friluftsliv är målet en bättre struktur för regelbunden uppföljning och för att få mer kunskap om kopplingarna mellan friluftsliv och människors hälsa. Genom att följa upp utifrån olika grupper går det att få kunskap om det finns tydliga avvikelser och där satsningar skulle kunna göra extra stor nytta.

Det blir viktigt att följa upp och utvärdera de nya satsningarna för att kunna använda erfarenheterna för en fortsatt utveckling i rätt riktning. I detta ingår utmaningen med att en stor del av de nya satsningarna är tidsbegränsade och riktade, vilket kan försvåra möjligheterna med långsiktigheten, inte minst för civilsamhället.

Mål 10: God kunskap om friluftslivet

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att det finns god kunskap om friluftslivet. Målet bör innebära att det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.

Preciseringar:

1. Forskning om friluftsliv stöds på ett sätt som tillvaratar ämnets bredd, skapar bra möjligheter till finansiering och utveckling. En nationell nätverksorganisation är etablerad, angelägna forskningsområden är identifierade och en nationell forskarskola är inrättad. Forskning om friluftsliv uppfattas som en attraktiv karriärväg och svensk friluftsforskning står sig väl internationellt.
2. Statistik om friluftslivet finns och är utformad för att motsvara samhällets behov. Statistiska centralbyråns ULF-undersökning (undersökning om levnadsförhållanden) och myndigheternas statistikinsamling har utvecklats för att passa de nya friluftslivspolitiska ambitionerna.
3. Berörda myndigheter, organisationer, markägare, kommuner och företag har god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism omfattande hela friluftslivspolitikens bredd.
4. Forskningsresultat och statistik om friluftsliv kommuniceras aktivt och sätts in i ett större sammanhang.

Sammanfattning

Flera forskningsprojekt har bidragit till ny kunskap om friluftsliv. Planer för en nationell kunskapsnod har utvecklats, men forskarskolor saknas och karriärvägar är fortsatt otydliga. Kunskapsläget bedöms ha förbättrats men tillgång på statistik och att universiteten kan erbjuda forskarskolor utvecklas långsamt. Kommuner visar på ökad kompetens i vissa avseenden enligt enkäten kring årets friluftlivskommun. Kommunikationen av forskning har förbättrats men förbättrad samordning och tillgängliggörande av forskning och kunskap krävs för att möta friluftslivspolitikens ambitioner.

Resultat

Precisering 1: Forskning om friluftsliv stöds på ett sätt som tillvaratar ämnets bredd, skapar bra möjligheter till finansiering och utveckling. En nationell nätverksorganisation är etablerad, angelägna forskningsområden är identifierade och en nationell forskarskola är inrättad. Forskning om friluftsliv uppfattas som en attraktiv karriärväg och svensk friluftsforskning står sig väl internationellt

Under perioden 2023–2025 har några viktiga initiativ bidragit till att stärka forskningen om friluftsliv. Forskningsprogrammet Mistra Sport & Outdoor¹⁵⁰ avslutades under 2025 och har genererat tillämpbar kunskap om olika former av friluftsliv. Vid Mittuniversitetet har forskningsprojekt inom VIMAS¹⁵¹ utvecklat metoder för att använda digitala besöksdata för att följa och analysera nyttjande av naturområden, med fokus på inkludering och rättvisa. Vid Centrum för idrottsforskning har en rapport publicerats kring Platsens betydelse för ett tryggare friluftsliv.¹⁵²

Planer har konkretiserats för att etablera Friforsk¹⁵³, en nationell kunskapsnod för friluftsliv, för att samla och sprida forskningsbaserad kunskap. Även om Friforsk ännu inte är beslutad, bedöms initiativet som ett viktigt steg mot en mer samlad nationell struktur för friluftsforskning.

Internationellt samarbete har stärkts genom VIMAS-projektet där universitet i Norden och Baltikum deltar. Sverige har också utsetts till värd för EuroMeet¹⁵⁴2026, vilket stärker den internationella positionen för svensk friluftsforskning.

Flera forskningsmiljöer har bidragit till att bredda och fördjupa kunskapen om friluftsliv, särskilt genom tillämpade projekt som VIMAS, Mistra Sport & Outdoors. Initiativet Friforsk visar på en vilja att skapa en nationell struktur, men bristen på forskarskolor och långsiktiga karriärvägar utgör hinder för att fullt ut uppnå målet.

Precisering 2: Statistik om friluftslivet finns och är utformad för att motsvara samhällets behov. Statistiska centralbyråns ULF-undersökning (undersökning om levnadsförhållanden) och myndigheternas

¹⁵⁰ <https://www.mistrasportandoutdoors.se/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵¹ <https://www.miun.se/kontakt/press/nyhetsarkiv/2023-4/hur-kan-ny-teknik-minska-konflikter-kring-naturturism-och-friluftsliv/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵² <https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/rapporter/vem-vagar-vara-har> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵³ <https://www.mistrasportandoutdoors.se/aktuellt/nyheter/2025-5/friforsk--en-nationell-kunskapsnod-for-friluftsliv/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵⁴ <https://svensktfriluftsliv.se/nyheter/konferensen-euromeet-i-sverige-2026/> (hämtad 2025-11-17)

statistikinsamling har utvecklats för att passa de nya friluftslivspolitiska ambitionerna

Under 2025 har flera initiativ tagits för att förbättra statistikunderlaget om friluftsliv. Folkhälsomyndigheten har fått ett regeringsuppdrag¹⁵⁵ att utveckla statistik om friluftsliv ur ett folkhälsoperspektiv, med fokus på kön, hälsa, ålder och socioekonomi. Arbetet inkluderar att vidareutveckla befintliga undersökningar som Nationella folkhälsoenkäten¹⁵⁶ och Miljöhälsoenkäten¹⁵⁷ för att bättre fånga relationen mellan natur, friluftsliv och hälsa.

Naturvårdsverket har genomfört en destinationsenkät¹⁵⁸ via Fjällsäkerhetsrådet för att följa utvecklingen inom fjällturism.

En ny nationell enkät om Friluftslivet i Sverige planeras att genomföras under 2026, med publicering 2027, där Mittuniversitetet bidrar till att sammanställa statistik om friluftslivets utövande. SCB:s ULF-undersökning¹⁵⁹ har inte genomgått några större förändringar under 2025, men det saknas fortfarande statistik som täcker hela friluftslivets bredd.

Naturvårdsverket har i ett pilotprojekt kartlagt besöksstryck och besöksvariationer i 27 fjällområden med stöd av mobiltelefonanalyser. Naturvårdsverket bedömer att metoden har fungerat bra men behöver fortsatt utvärderas och data kvalitetssäkras. Projektet VIMAS¹⁶⁰ använder och utvärderar dessa data och bidrar till statistikinsamling genom att utveckla metoder för att använda digitala besöksdata.

Precisering 3: Berörda myndigheter, organisationer, markägare, kommuner och företag har god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism omfattande hela friluftslivspolitikens bredd

Flera insatser har bidragit till att stärka kunskapen om friluftsliv hos aktörer på olika nivåer. Naturvårdsverket har genomfört en destinationsenkät via Fjällsäkerhetsrådet som ger underlag om utvecklingen inom fjällturism. Enkäten bidrar till att öka förståelsen för trender och behov hos både besökare och destinationer.

Enkäten kring Sveriges friluftskommun¹⁶¹ har fortsatt att ge en bild av kommunernas arbete med friluftsliv, inklusive frågor om kompetens, strategier och kunskapsunderlag. Resultaten visar att flera kommuner har stärkt sin kapacitet i

¹⁵⁵ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Folkhälsomyndigheten

<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbld=25365> (hämtad 2025-11-17)

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/> (hämtad 2025-11-17)

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/miljohalsoenkaten/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵⁸ <https://www.fjallsakerhetsradet.se/om-oss/rapporter/sommarfjallenkaten-2025/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁵⁹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/>

<https://www.miun.se/kontakt/press/nyhetsarkiv/2023-4/hur-kan-ny-teknik-minska-konflikter-kring-naturturism-och-friluftsliv/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁶¹ <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/sveriges-friluftskommun/> (hämtad 2025-11-17)

vissa avseenden, exempelvis genom att anställa friluftsstrateger eller ta fram lokala kunskapsunderlag.

Tabell 4 Sveriges friluftskommun 2011-2025

Sveriges friluftskommun 2011-2025. Källa: Naturvårdsverket Svarsfrekvens har legat mellan 70 och 87 procent, vanligtvis kring 80 procent.									
Fråga	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023	2024	2025
Kommunen har en eller flera tjänstepersoner med uttalat ansvar för verksamheten inom friluftsliv	56%	61%	56%	56%	70%	76%	76%	76%	81%
Kommunens översiktsplan innehåller ett avsnitt om friluftsliv	47%	49%	45%	44%	59%	66%	69%	70%	70%
Kommunen har en politiskt antagen friluftsplän, friluftsstrategi och/eller friluftspolicy	13%	15%	13%	14%	22%	25%	29%	27%	40%
Naturturism finns med som en strategisk fråga eller tydligt införlivat i ett eller flera styrdokument	29%	35%	41%	46%	48%	59%	59%	58%	57%
Kommunen genomför kartläggningar för att förbättra underlaget för planering och åtgärder för friluftslivet					48%	54%	60%	67%	67%

SLU:s kunskapssammanställning om friluftslivets påverkan på renskötsel¹⁶² har bidragit till ökad förståelse för hur det rörliga friluftslivet med dess olika aktiviteter kan påverka rensen och renskötseln. Rapporten från Skogsstyrelsen om skogens rekreationsvärden¹⁶³ bidrar med förslag till nya indikatorer för att bedöma friluftslivets förutsättningar i skogslandskapet.

Precisering 4: Forskningsresultat och statistik om friluftsliv kommuniceras aktivt och sätts in i ett större sammanhang

Under 2025 har flera aktörer fortsatt att kommunicera forskningsresultat och statistik om friluftsliv. Forskningsprogrammet Mistra Sport & Outdoors har bedrivit omfattande kommunikation kring sina resultat, bland annat genom seminarier, publikationer och samverkan med praktiker.

Mittuniversitetet (MIUN) har genom projekt som VIMAS och andra initiativ aktivt spridit kunskap om digitala metoder för att följa besöksstryck och inkludering i friluftslivet. Naturvårdsverket har återstartat Lägesrapport Friluftsliv, ett nyhetsbrev och omvärldsbevakningsverktyg som bidrar till att sprida aktuell kunskap till myndigheter och andra aktörer.

Enkäten med efterföljande rapport kring Sveriges Friluftskommun har bidragit till att synliggöra utvecklingen inom friluftsliv på lokal nivå. Svenskt Friluftsliv har bidragit till att på flera sätt sprida kunskap om friluftslivets betydelse för folkhälsa vilket beskrivs i återsrapporteringen¹⁶⁴. Även Folkhälsomyndigheten har på flera

¹⁶² <https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7100/978-91-620-7197-4/> (hämtad 2025-11-17)

¹⁶³ www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2023/rapport-2023-08-skogens-rekreationsvarlden---en-forstudie-med-forslag-till-indikatorer.pdf (hämtad 2025-11-17)

¹⁶⁴ Svenskt Friluftsliv, återsrapportering 2025, Friluftsanslaget

olika sätt bidragit till att sprida och tillgängliggöra kunskap kring friluftslivets betydelse för bättre folkhälsa, se vidare mål 9.

Analys

En bred kunskap om friluftslivet är viktigt för alla berörda friluftslivsmål som kan bidra till en förbättrad måluppfyllelse. Kunskapen hos centrala aktörer som kommuner och länsstyrelser bedöms ha förbättrats under perioden. Det är dock fortsatt svårt att bedöma kunskapsnivån hos hela bredden av berörda aktörer, inklusive markägare och företag. Det finns behov av mer systematisk kompetensutveckling och bättre spridning av forskningsbaserad kunskap samt att det är av stor betydelse att arbete sker med kontinuitet och att skapa förutsättningar för en god samordning. Initiativ som Friforsk skulle på sikt kunna bidra till detta om beslut om genomförande tas. För att forskningsresultat ska få genomslag krävs bättre samverkan mellan akademi, myndigheter och civilsamhälle samt mer målgruppsanpassad kommunikation. Utvecklingen i arbetet bedöms dock som långsam och sannolikt fortfarande beroende av fortsatta insatser och långsiktiga beslut.

Statistikunderlaget om friluftsliv har förbättrats under perioden, främst genom Folkhälsomyndighetens uppdrag och insatser och genom VIMAS¹⁶⁵-projektets metodutveckling. Det finns dock fortsatt brister i tillgången till heltäckande och användbar statistik, särskilt för att följa utvecklingen över tid och mellan olika grupper i samhället. Behovet av samordning mellan myndigheter och bättre utnyttjande av befintliga datakällor kvarstår. En nationell struktur för statistikinsamling som motsvarar friluftslivspolitikens ambitioner är ännu inte fullt etablerad, vilket försvårar uppföljningen av målet.

Sveriges deltagande i internationella forskningssamarbeten och värskapet för EuroMeet 2026 bedöms kunna stärka friluftslivets position, men ytterligare insatser krävs för att göra friluftsforskning till en attraktiv karriärväg. Starka forskningsmiljöer finns i närliggande länder som till exempel Norge där framförallt kan nämnas UIT i Tromsø, NINA/Lillehammer samt Högskolan i Sogndal/Bergen. I Danmark är Köpenhamns Universitet en viktig aktör, framförallt för forskning kring tätortsnära natur. Det finns även behov av att tydligare koppla forskningen till praktiska behov hos aktörer inom friluftsliv, samt att säkerställa långsiktig finansiering.

Kommunikationen av forskning och statistik har förbättrats under perioden, särskilt genom återkommande publikationer och digitala kanaler. Det finns dock fortsatt behov av att stärka tillgängligheten och relevansen för olika målgrupper, särskilt praktiker och beslutsfattare.

Naturvårdsverkets bedömning är tillgången på kunskap har ökat under de senaste åren samtidigt som det är svårt att bedöma om kunskapen hos olika aktörer har ökat i samma omfattning.

¹⁶⁵ <https://www.miun.se/kontakt/press/nyhetsarkiv/2023-4/hur-kan-ny-teknik-minska-konflikter-kring-naturturism-och-friluftsliv/> (hämtad 2025-11-17)

Bilaga 1

Sammanfattande tabell över områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser per mål från rapport 2023.

Mål 2, Starkt engagemang och samverkan	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Länsstyrelser	
Fortsatt utveckling av regionala strategier och handlingsplaner för friluftsliv.	Ytterligare en länsstyrelse har tagit fram en strategi för friluftslivsarbetet vilket gör att cirka hälften av länsstyrelserna nu har en strategi varav hälften av dessa är interna strategier.
Fortsatt utveckling av samverkan med regionala aktörer samt skolan.	Uppfyllt
Naturvårdsverket	
Fortsatt att driva och utveckla myndighetsnätverken.	Naturvårdsverket har genomfört samtliga planerade träffar med myndighetsnätverket samt tagit fram en första gemensam handlingsplan.
Regeringen	
Tydliggör ansvarsområden i det friluftslivspolitiska målsystemet i enlighet med övergripande åtgärdsförslag, se bilaga 1.	Kvarstår.
Riktade stöd för att arbeta mer med att nå idag underrepresenterade målgrupper i enlighet med övergripande åtgärdsförslag, se bilaga 1.	Regeringen har under perioden riktat stöd till barn och unga, barn och unga i utanförskapsområden, äldre, insatser som ska främja psykisk hälsa genom friluftsliv samt rörelsefrämjandet organisationer.
Förändring av socialavgiftslagen i enlighet med övergripande åtgärdsförslag, se bilaga 1	Kvarstår.
Fortsatt stöd till länsstyrelsernas friluftssamordning	Uppfyllt.
Fortsatt stöd till friluftorganisationerna, helst ökat i enlighet med förslaget från Kommittén för främjande av fysisk aktivitet (slutbetänkande (SOU 2023:29)). Detta särskilt med anledning av att fritidskortet introduceras 2024, där friluftslivet förväntas vara en del i satsningen och föreningarnas kapacitet att skapa ledarledda aktiviteter behöver stärkas.	Uppfyllt.

Tillför medel till 1:3 anslaget för att möjliggöra att LONA-bidraget återställs. Detta skulle säkerställa ett fortsatt lokalt engagemang och insatser för att utveckla friluftslivet.	Kvarstår.
Riktade stöd till friluftsförbund för att genomföra ett nordiskt friluftslivets år 2025.	Inget stöd riktades till Nordiskt friluftslivets år mellan 2024-2025.
Mål 3, Allemansrätten	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Kommuner	
Genom tillgängliga naturområden för friluftsliv och en särskild satsning för att öka tillgängligheten till naturen, särskilt för personer som idag inte aktivt återkommande bedriver ett friluftsliv kommer även allemansrätten att stärkas. Här har den gröna infrastrukturen således en nyckelroll för att möta många utmaningar som samhället står inför.	Oklart
För att nå målet om att tillämpa regler effektivt är det viktigt att det finns resurser och kunskap för att kunna bedriva adekvat tillsyn över lagstiftningen.	Ingen förändring
Länsstyrelser	
Naturvårdsverket bedömer att en särskild satsning på användandet av digitalt material kan hjälpa människor att planera sitt friluftsliv, följa allemansrätten och kunskapen om allemansrätten blir därmed fortsatt hög	Ingen förändring
För att nå målet om att tillämpa regler effektivt är det viktigt att det finns resurser och kunskap för att kunna bedriva adekvat tillsyn över lagstiftningen.	Ingen förändring
Naturvårdsverket	
För att nå målet om att tillämpa regler effektivt är det viktigt att det finns resurser och kunskap för att kunna bedriva adekvat tillsyn över lagstiftningen. Förbättrad vägledning bidrar även till bättre tillämpning av regler. Naturvårdsverket bör fortsatt följa rättsutvecklingen som påverkar allemansrätten och förbättra uppföljning av de bestämmelser som är av betydelse för allemansrätten.	Saknas kunskap och resurser över tillsyn och regelefterlevnad hos kommun och Länsstyrelse. Insatser som gjorts för att förbättra vägledning är framtagning av informationsfilmer om allemansrättens juridiska grunder och tillämplig. Webbinarium har genomförts för att tydligare vägleda kring arrangemang i naturen.
Naturvårdsverkets kommunikationsstrategi för allemansrätten utgör grunden för arbetet och genomförandet av den är av stor betydelse. För att nå målet om att öka kunskapen om allemansrätten, är det viktigt att planerade informationskampanjer och utbildningar har adekvata resurser och får	Pågående

pågå i enlighet med plan och under längre tidsperioder. Informationen om allemansrätten ska vara liktydig, uppdaterad, lättillgänglig och lättförståelig.	
För att nå målet om att ha dialog med intresseorganisationer, markägare, företag och myndigheter, är det viktigt att de pågående mötesfora och mötesplatser där olika intressenter kan diskutera allemansrättsrelaterade frågor och finna lösningar på eventuella konflikter eller intressekonflikter får fortsätta. Det är fortsatt viktigt att ha en transparent och öppen kommunikation mellan olika parter för att öka förståelsen för varandras synpunkter och perspektiv.	Pågående
Skogsstyrelsen	
För att upprätthålla allemansrätten är det nödvändigt att skydda och/eller bevara allemansrättsligt tillgänglig natur. Detta kan uppnås genom utvecklade metoder för skogsbruk och jordbruk samt satsning på planering för friluftsliv. Särskilt är tätortsnära skog av betydelse för det allemansrättsliga friluftslivet	Kvarstår
Transportstyrelsen	
Nuvarande lagstiftning har inte tagits fram med hänsyn till elcykel varför Naturvårdsverket anser att definition av cyklar i 2§ lagen om vägtrafikdefinitioner behöver ses över och att elcyklar ges en egen legal definition i syfte att tydliggöra att den ej omfattas av allemansrätten	Ingen förändring
Mål 4, Tillgång till natur förfriluftsliv	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Kommuner	
Fler kommuner behöver kartlägga och beskriva områden värdefulla för friluftsliv i översiktsplanen.	Ingen ökning sedan senaste uppföljningen.
Föra dialog och samverka med länsstyrelse, markägare, friluftsutövare m.fl. för att säkerställa friluftslivets behov av tillgång till natur.	Oklar utveckling. (Underlag finns delvis under precisering 4 och mål 2)
Länsstyrelser	
Utföra uppdrag och resurser från regeringen utveckla regionala planeringsunderlag för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB riksintresseområden (lämnas som ett förslag till regeringen).	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Stötta kommunerna i översiktsplaneringen med att synliggöra friluftslivets värden, planera för markanvändning som behövs	Flera Länsstyrelser från Skåne till Norrbotten stöttar kommunerna aktivt. För exempel se Länsstyrelsernas återrapporteringar av

för ett långsiktigt hållbart friluftsliv och turism i natur- och kulturlandskapet.	uppdraget om att samordna och leda arbetet med friluftslivspolitiken.
Utveckla och förankra digitala regionala planeringsunderlag med områden för friluftsliv (natur-och kulturområden) utifrån resurser och uppdrag från regeringen (lämnas som ett förslag till regeringen).	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Naturvårdsverket	
Uppdatera och sprid vägledning om tillämpning av riksintressen för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en sektorbeskrivning för riksintresse friluftsliv som varit på remiss.
Bidra till utvecklade planeringsunderlag, värdebeskrivningar, för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB riksintresseområden (lämnas som förslag till regeringen).	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Bidra till länsstyrelsens arbete med digitala regionala planeringsunderlag under förutsättning att de får ett uppdrag och tillkommande resurser.	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Följa upp hur många kommuner och län/regioner som kartlägger naturområden för friluftsliv.	Görs bl.a. genom enkäten Sveriges friluftskommun, se precisering 1.
Återinför LONA-stöd och rikta det till kommunernas förvaltning och långsiktiga strategiska planering för friluftsliv.	Ej återinfört.
Skogsstyrelsen	
Utveckla officiell statistik kring skogens sociala värden.	Statistik för tätortsnära skog publicerades senast 2024.
Genomföra och vidareutveckla arbetssätt, uppföljning, kommunikation och rådgivningsinsatser inom området skogens sociala värden.	Ett webbaserat stödmaterial för skogsägare, "Vardagsnära skog är bra för folkhälsa", är framtaget i samverkan med flera myndigheter och länsstyrelser.
Genomföra dialoger om uppföljningen av friluftspolitiken med markägare och andra yrkesverksamma i skogen.	Ej genomfört.
Regeringen	
Återställa 1:3 anslaget för att möjliggöra att LONA-bidraget återställs. Detta skulle säkerställa ett fortsatt lokalt engagemang och insatser för att utveckla friluftslivet.	Ej återställt.
Ge Boverket, i enlighet med förslag i SOU 2023:29 Varje rörelse räknas, i uppdrag att ta fram ett planeringsunderlag för bostadsnära natur för att främja en jämlik hälsa och bidra till minskad segregation. Uppdraget ska genomföras i samråd med Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket och SCB, se åtgärdsförslag i bilaga. Uppdraget bör vara långsiktigt och en förutsättning är utveckling av Nationella marktäckedata ¹¹ , se vidare i förslag till regeringen.	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Ge Länsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunerna ta fram ett program för skydd av tätortsnära natur i ett urval av tätorter på samma sätt som storstadslänen	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)

haft som uppdrag tidigare, se åtgärdsförslag.	
Uppdrag och resurser till länsstyrelserna för att ta fram planeringsunderlag för friluftsliv utifrån en enhetlig metodik som måste tas fram av Naturvårdsverket i samverkan med Boverket och HaV ¹² , se åtgärdsförslag.	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Ge länsstyrelserna i uppdrag att ta fram värdebeskrivningar för riksintresseområden enligt miljöbalkens 4 kap. 2 § om rörligt friluftsliv, se åtgärdsförslag.	Inget uppdrag. (Prioriterat målövergripande åtgärdsförslag 2023)
Mål 6, Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2019	Kommentar, utveckling
Bransch	
Arbetet med ett branschförankrat svenskt certifieringssystem för naturguider behöver fortsätta. Det finns även behov att säkerställa kvalitet och säkerhet för andra typer av guidning, som för cykel, där en lösning kan vara internationell certifiering.	Sedan 2020 finns ett system för certifiering av naturguider https://certifieradnaturguide.se/ . Naturturismens Yrkesnämnd är huvudman för yrkesbeviset Certifierad naturguide. Naturturismföretagen genomför certifieringen på uppdrag av Naturturismens yrkesnämnd. Inget nationellt system för cykelguidning är framtagen. Inom Tillväxtverket insats "Stöd till investeringar i infrastruktur för turism och rekreation" togs det fram en kartläggning för utveckling av mountainbikeleder med förslag på hur arbetet kan utvecklas mot ett nationellt ramverk.
Regioner och kommuner	
Besöksnäringens behov av transporter behöver beaktas i transport- och infrastrukturplanering i kommuner och regioner. Det behöver utvecklas ett klimatsmart transportsystem som även gör det möjligt att ta med sig cyklar på tåg och annan kollektivtrafik.	Det saknas uppföljning på hur detta har utvecklats i de regionala och lokala transportplanerna. En övergripande granskning av regionernas länstransportplaner för 2022–2033 ger en försiktig bedömning att flertalet planer lyfter turism och besöksnäring. I övriga ingår perspektivet mer indirekt. Under 2023–2025 har Tillväxtverket, Myndighetsgruppen för turism och besöksnäring, Regionala nätverket för besöksnäring och turism, Svenska Destinationsnätverket och Storstadsnätverket tagit fram flera kunskapsunderlag inom området. Det går inte att uttala sig om detta bidragit till att besöksnäringens behov av transporter beaktats då de kommande regionala länstransportplanerna för perioden 2026–2033 är under framtagande och ska redovisas till regeringen senast 20 januari 2026. Möjligheten att ta med cykel på tåg varierar mellan bolag och det saknas underlag för att svara på hur frågan utvecklats.
Länsstyrelse, regioner, kommuner, destinationsbolag	

Planering och förvaltning av natur och kultur, liksom destinationer, behöver i större utsträckning arbeta med bärkraftsanalyser, mätning och styrningsmetoder för att snabbt kunna dirigera om besökare från leder och områden som riskerar att få för högt besöksstryck. Det rör både turism och friluftsliv. Allt för att skapa balans och hindra att s.k. överturism uppstår. Sociala mediers genomslagskraft gör att det krävs snabba insatser, vilket ställer krav på aktiv förvaltning/management	För destinationer har Tillväxtverkets och Visit Swedens arbete för Hållbar turism bidragit till flera verktyg, metoder och rapporter för att stödja destinationsutvecklare att verka för en mer hållbar turistnäring. Det finns ett fortsatt intresse att på lokal och regional nivå arbeta med systematiskt hållbarhetsarbete och frågorna är nära kopplade till platsutveckling. Såväl regioner som kommuner har kommit olika långt i sitt hållbarhetsarbete. I tidigare undersökning om regionernas hållbarhetsarbete framkommer tydliga önskemål om ett nationellt ledarskap kring kriterier och verktyg för en hållbar besöksnäring. Det finns dock inga underlag som samlat kan ge en bild av hur området utvecklats.
Naturvårdsverket	
Arbetet med att få till stånd nationell samordning av låglandsleder med hjälp av en nationell kvalitetsstandard behöver fortsätta för utveckling av internationellt konkurrenskraftiga vandringsleder. Huvudmannaskap, finansiering och markägarfrågor behöver klargöras.	Regeringen har satsat medel på vandringsleder. Nationellt ramverk för vandringsleder är framtaget och förvaltas av Naturvårdsverket. Nationell samverkansmodell för vandringsutveckling omhändertar arbetet med Nationellt ramverk för vandringsleder.
Regeringen	
Mål 6 med tillhörande preciseringar behöver omarbetas och förtydligas för att bättre kunna följa upp målets utveckling. Natur- och kulturturism är generella begrepp utan tydliga definitioner. Omfattande arbetsinsatser krävs för att tydliggöra och möjliggöra uppföljning. Indikatorer och statistik behöver tas fram.	Frågan kvarstår. Ingen förändring har skett vad gäller omformuleringar. Inte heller har Tillväxtverket fått uppdrag eller resurser som möjliggör det utvecklingsarbete som skulle krävas för att kunna följa upp målet eller preciseringarna.
Mål 7, Skyddade områden som resurs för friluftslivet	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Naturvårdsverket	
Utveckla befintlig vägledning för att tydliggöra hur syfte för friluftsliv ska uttryckas för att tydliggöra vilka värden för friluftsliv som ska prioriteras i ett område.	Ej genomfört
Naturvårdsverket behöver fortsätta med det pågående arbetet med målklassning och tillhörande utvecklingsarbete	Pågår (Vägledning målklassning klar)
Naturvårdsverket behöver utveckla riktlinjer och metoder för zonering	Ej genomfört (men plan kring behov av vägledning och prioritering pågår)
Ta ett helhetsgrepp kring vägledning för planering av ett hållbart friluftsliv och naturturism för att uppmärksamma brister och därmed förbättra vägledningen.	Ej genomfört (men plan kring behov av vägledning och prioritering pågår)

Utveckla ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt för att öka kunskap om friluftsliv och naturturism i skyddade områden	Pågår (som en del av utvecklingsarbetet och ett nytt IT-system för förvaltning av skyddade områden)
Mål 8, Ett rikt friluftsliv i skolan	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Regeringen	
Uppdrag till GIH att kartlägga och stötta tillämpning av uterummet i lärarutbildningar	Ej genomfört
Föreskriftsrätt om skolgårdar för Boverket	Ej genomfört Föreslås också i Folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag om fysisk aktivitet
Fortsatt stöd till civilsamhället för fortbildning och friluftsdagar genom 13:3 anslaget till friluftslivsorganisationer	Statsbidraget är stabilt men ökar inte i den takt som föreslagits. Ökad samverkan mellan civilsamhälle och skolor förutsätter att civilsamhället ges ökat stöd.
Uppdatera målet i enlighet med tidigare förslag	Ej genomfört
Inkludera gymnasieskolan i målet	Ej genomfört. Uppföljningen redovisar förändringar i läroplanerna för gymnasiet trots att inte detta ingår i målet
Myndigheter	
Myndigheterna bör utveckla samarbetet för uppföljning och genomförande av målet	Uppföljningen behöver fortsatt utvecklas, flera myndigheter samverkar för att genomföra målet, tex Länsstyrelser, Naturvårdsverket och Skolverket.
Skolinspektionen bör kvalitetsgranska friluftsliv i ämnet Idrott och hälsa samt utevistelse i andra ämnen i skolan	Ej genomfört
Skolverket bör följa upp ökade antal timmar i Idrott och hälsa	Ej genomfört
Kommuner:	
För att tillgodose behovet av natur i nära anslutning till skolor behöver löpande hänsyn tas i samhällsplaneringen till var nya skolor och förskolor placeras, och hur befintliga skolor och förskolors omgivning påverkas av planerad bebyggelse. Kommunerna behöver uppmärksamma detta både genom kartläggning, planering och beslut om säkerställande.	Flera insatser kopplat till kommunernas grönplanering och översiktsplanering har genomförts eller pågår, t ex vägledning till och dialoger med kommuner, förslag i slutrapporten "Ett rörelselyft i hela samhället", regeringsuppdrag om trädgårdsstäder, kunskapshöjande insatser om gröna skolgårdar mm. Vad kommunerna har gjort finns det dock ingen uppföljning på.
Mål 9, Friluftsliv för god folkhälsa	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling

Ingen specifik mottagare angiven	
Hålla i satsningar över tid Viktigt att hålla i befintliga strukturer och satsningar på friluftsliv över tid för att fortsatt kunna se en positiv utveckling för arbetet med ett friluftsliv som gynnar folkhälsan. Ett exempel på en viktig struktur är den roll friluftslivssamordnare på länsstyrelserna har för att stötta och utveckla friluftslivsarbetet lokalt och regionalt.	Friluftssamordnarna på länsstyrelserna är kvar och har en viktig roll för folkhälsoarbetet lokalt och regionalt. Satsningen på tjänst för specifikt folkhälsa på länsstyrelserna för att stödja det regionala genomförandet av folkhälsopolitiken avslutades dock efter uppdragstiden (2022-2023).
En starkare kunskapsutveckling inom målområdet För att stärka kunskapen om sambandet om friluftslivets och naturvistsens effekter på hälsa och folkhälsa behövs fler och bättre studier av god kvalitet. Det behövs även en mer utvecklad och tillförlitlig statistik som möjliggör uppföljningar av god kvalitet över tid och för att bl.a. kunna följa olika grupper friluftslivsutövande utifrån faktorer som kön, ålder, hälsa och socioekonomi. Bättre kunskap om detta synliggör var det finns särskilda behov av insatser. Folkhälsomyndigheten har påbörjat ett arbete med utveckling av statistik med fokus på sambandet friluftsliv/utevistelse och olika hälsoaspekter.	För 2025 t.o.m. 31 mars 2026 har Folkhälsomyndigheten fått ett uppdrag i regleringsbrevet om statistik och friluftsliv: "Folkhälsomyndigheten ska utifrån ett folkhälsoperspektiv ta fram utvecklad statistik om friluftslivet som möjliggör uppföljningar bl.a. för att kunna följa olika grupper friluftslivsutövande utifrån faktorer som t.ex. kön, hälsa, ålder och socioekonomi" Det finns fortsatt behov av studier av mer kvalitativ art för att öka förståelsen varför t.ex. vissa grupper är mindre aktiva inom friluftsliv.
Kartläggning av pågående aktiviteter kring natur på recept och liknande aktiviteter Det pågår flera aktiviteter i landet kring natur på recept och liknande verksamheter. Det finns behov av ett övergripande lärande kring detta genom att ta fram en kartläggning. Kartläggningen kan förslagsvis göras av Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket tillsammans.	En grundläggande kartläggning gjordes under 2024 för att få en överblick över det som pågår i landet. Naturvårdsverket var uppdragsansvarig myndighet men samarbetade med Folkhälsomyndigheten i uppdragets upplägg.
Mål 10, God kunskap om friluftslivet	
Områden med behov av fortsatta, ytterligare eller förändrade insatser, 2023	Kommentar, utveckling
Universitet	
Etablera en stabil mötesplats för forskare och avnämare. Det handlar om att vårda en internetportal, ge ut nyhetsbrev samt fylla på och tillgängliggöra databanker av tidigare forskning och statistik. Lämpligen i kombination med regelbundna fysiska möten, till exempel i form av forskardag i anslutning till tankesmedja om friluftsliv. Det är avgörande att befintliga strukturer och	En förstudie kring en nationell kunskapsnod för friluftsliv har påbörjats, Friforsk. Syftar till att stärka kunskapsförsörjningen inom friluftsliv genom att stödja, vårda och sprida vetenskapligt baserad kunskap. Friforsk kan bli en viktig resurs för att följa upp friluftslivets nationella mål och utvärdera statens stöd, samt främja friluftslivets positiva samhällseffekter. MISTRA SPORT & OUTDOORS Rapport 2025:2

satsningar på friluftsliv bibehålls och utvecklas.	https://www.mistrasportandoutdoors.se/aktuellt/nyheter/2025-5/friforsk--en-nationell-kunskapsnod-for-friluftsliv/
Finansiering av forskningsprogram som sätter friluftslivet i centrum	Forskningsprogrammet Mistra Sports & Outdoor pågick 1 april 2020–30 juni 2025. Syftet vara att skapa kunskap och lösningar för ökad hållbarhet inom idrotten och friluftslivet. Forskare från olika discipliner och universitet jobbade tätt tillsammans med friluftslivets och idrottens organisationer, myndigheter och företag för att nå programmets mål. Vård för programmet var Mittuniversitetet. Forskningsprogrammet hade en budget på totalt 70 miljoner kronor fördelat på fyra år (2020–2024). Därefter beviljades programmet ett ettårigt omställningsprojekt på 6 miljoner kronor.
Etablera en forskarskola. Det är viktigt att doktorander kan knytas in i en friluftstematisk mångvetenskaplig forskarskola, som förslagsvis etableras på nordisk nivå. Detta ger den bästa utväxlingen av för friluftsliv relevanta doktorsavhandlingar inom olika discipliner	VIMAS involverar 10 doktorander som är antagna till olika universitet i Europa. Projektet fokuserar på övervakning och förvaltning av besöksmål i skyddade och rekreativa områden, med målet att utveckla nya metoder och indikatorer för hållbar förvaltning. Det är ett tvärvetenskapligt projekt med både akademiska och icke-akademiska partners. Doktoranderna deltar i gemensamma utbildningsmoment, inklusive kurser och så kallade secondments (tillfälliga placeringar vid andra organisationer. VIMAS -programmet bedöms ha förutsättningar för att bidra till kunskapsbehovet inom friluftsliv.
Myndigheter	
Statistik om friluftsliv behöver samlas in systematiskt och vara jämförbar över tid. Det kräver samarbete mellan flera aktörer inom sina respektive områden. Naturvårdsverket bör fortsätta sina mätningar av befolkningens friluftsvanor. Samtidigt behövs ett nationellt system för besökarundersökningar, gärna med en gemensam databas för insamling, analys och spridning av resultat. Ett mer långsiktigt förslag är att ge ett universitet ett uppdrag att ansvara för statistikinsamling och tillgängliggörande, liknande SLU:s roll inom miljöövervakning.	Under 2024-2025 har några insatser gjorts för att bidra statistikinsamlingen kring friluftsliv i Sverige. Friluftsbarmetern 2025 från Svenskt friluftsliv och SCB:s ULF är några exempel. När det gäller besökarundersökningar finns ännu inget nationellt system i drift, men initiativ har tagits. Friforsk skulle kunna ta en viktig roll och ett nationellt system för insamling och spridning av besöksdata skulle kunna bygga vidare på detta initiativ.
Statistik om friluftsliv behöver samlas in systematiskt och vara jämförbar över tid. Det kräver samarbete mellan flera aktörer inom sina respektive områden. Naturvårdsverket bör fortsätta sina mätningar av befolkningens friluftsvanor. Samtidigt behövs ett nationellt system för besökarundersökningar, gärna med en gemensam databas för insamling, analys och spridning av resultat. Ett mer långsiktigt förslag är att ge ett universitet ett uppdrag att ansvara för statistikinsamling och tillgängliggörande, liknande SLU:s roll inom miljöövervakning.	I regleringsbrevet för 2025 till Folkhälsomyndigheten och Boverket ges uppdrag som tar sikte på att främja livskvalitet, hälsa och välbefinnande samt öka möjlighet till friluftsliv och fysisk aktivitet. Myndigheten får i uppdrag att ta fram statistik om friluftslivet för att kunna följa olika gruppers friluftsutövande utifrån faktorer såsom kön, hälsa, ålder och socioekonomi. För uppdraget får Folkhälsomyndigheten använda en miljon kronor.